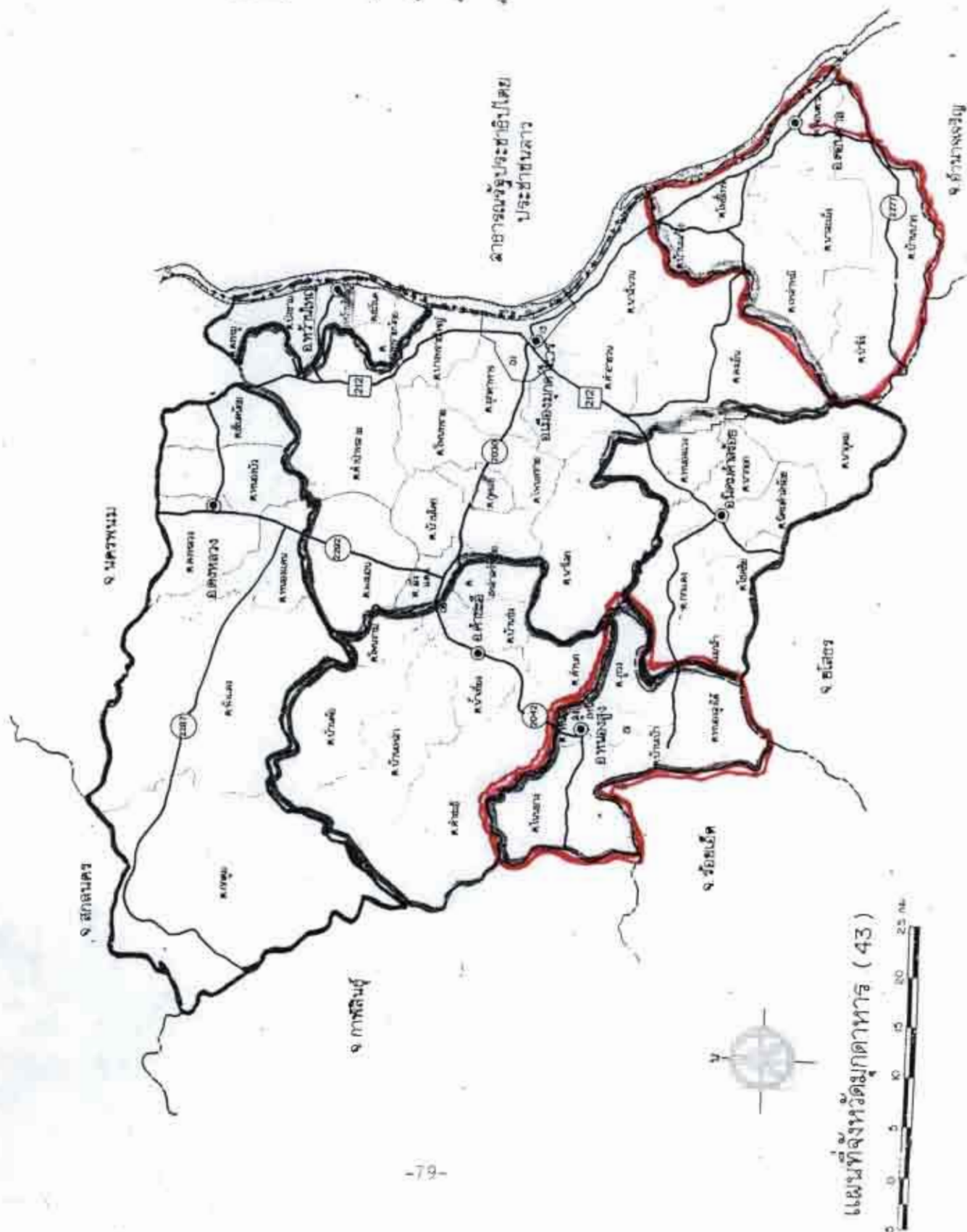

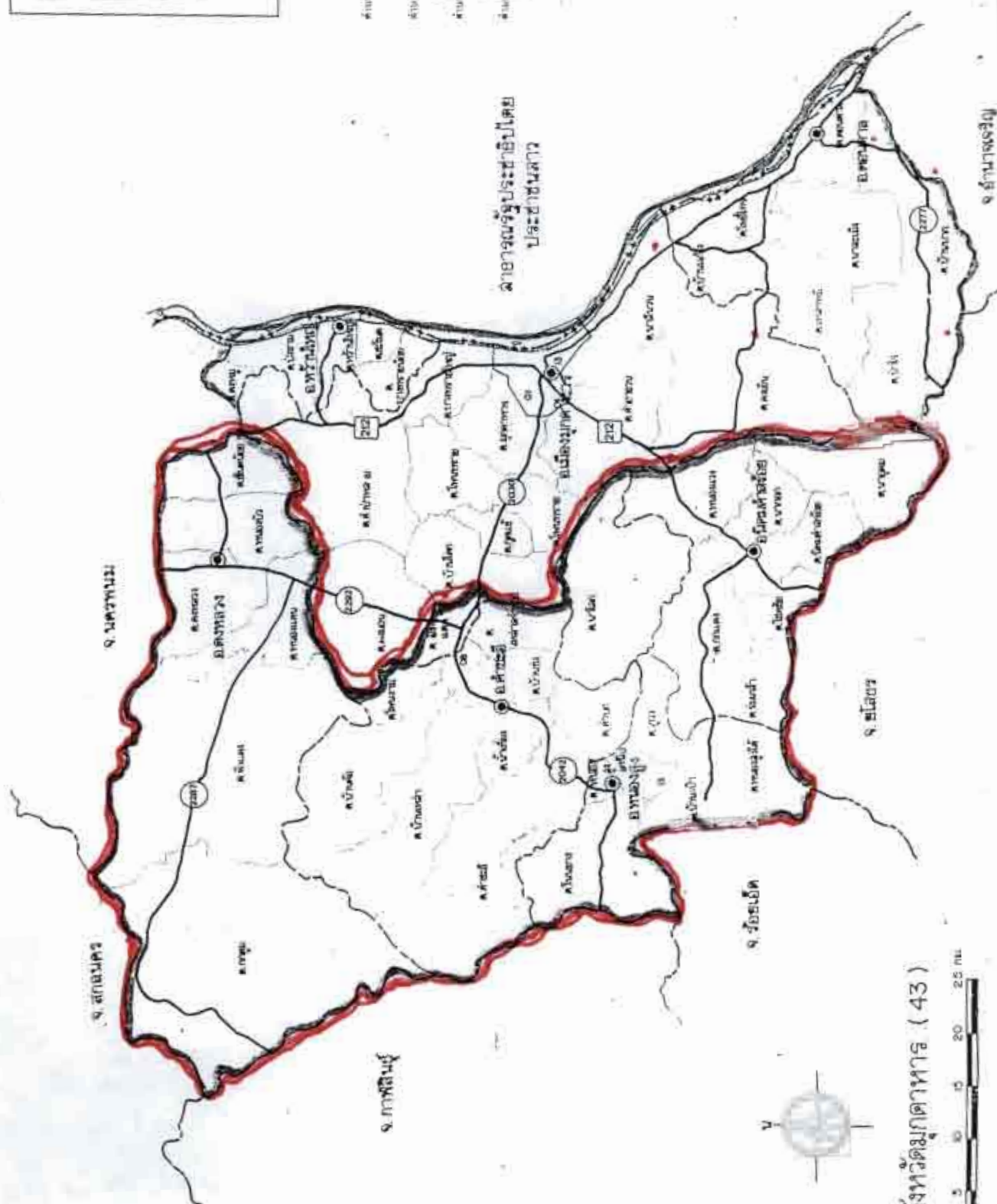
จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	เทศบาลเมือง	21,564	7.31	2,761.076
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	จักรสีห์	6084	11.81	524.031
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	สันโพธิ์	5810	14.04	413.8177
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	นางาละนิธ	6120	17.57	348.321
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	บางพุทรา	444	11.50	38.6087
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	บางมัญ	3333	17.31	192.5477
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	โศกธนะ	3601	11.93	301.8441
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	นางพญ	3687	17.31	212.9983
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	อรัญ	5207	17.57	296.3574
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	จันทรา	5494	34.86	157.151
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	ชีน้ำร้าย	4897	27.40	178.7226
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	ทองเอน	8376	31.96	262.0776
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	พันนา	6495	37.38	173.756
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	พนาสม	5748	24.20	237.5207
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	น้ำคอก	4106	37.80	109.2021
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	มะรุค	6361	66.00	97.86154
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	โพธิ์ชัย	2539	47.13	53.87227
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	จันทัน	4822	14.70	328.0272
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	อินทร์บุรี	12857	30.00	428.5667
รวมสิงห์บุรี				117,545	476.98	246.4359

สิงห์บุรี	บางระจัน	1	เวียงลัด	5093	20.16	252.629
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	บ้านจ่า	3310	14.28	231.7927
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	พิภพิน	4697	26.19	179.3433
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	โพธิ์นาโค	5336	22.84	233.6252
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	แม่อาก	1591	37.62	42.29133
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	ไม้คุด	7224	29.49	244.9644
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	สระแดง	4169	22.29	187.0345
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	สิงห์	5714	15.19	376.1685
สิงห์บุรี	ค่ายบางระจัน	1	ค้อทราย	2472	18.72	132.0513
สิงห์บุรี	ค่ายบางระจัน	1	พาริยาม	4714	16.53	285.1785
สิงห์บุรี	ค่ายบางระจัน	1	บางระจัน	7243	14.72	492.0516
สิงห์บุรี	ค่ายบางระจัน	1	โพธิ์แดง	4533	11.20	404.7321

สิ่งทอผ้า 1.2	คานาบางระจัน	1	โพธิ์เงิน	7041	11.31	622,5464
สิ่งทอผ้า 1.2	คานาบางระจัน	1	หนองกระทุ่ม	2692	17.88	153,303
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	บางน้ำเชี่ยว	4910	13.85	354,5126
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	บ้านเป้ง	2494	19.00	131,2632
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	บ้านหมี่	5994	8.00	999
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	พรหมบุรี	3188	13.85	230,1805
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	พรหมบุรี	4185	12.00	348.75
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	วังช้าง	3713	10.80	343,7963
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	วังน้ำ	1431	7.00	204,4286
สิ่งทอผ้า 1.2	ท่าช้าง	1	ถนนตมย	6846	6.05	1131.57
สิ่งทอผ้า 1.2	ท่าช้าง	1	พิบูลทอง	3403	6.93	491,0534
สิ่งทอผ้า 1.2	ท่าช้าง	1	โพธิ์ระสิทธิ์	3470	12.00	289,1667
สิ่งทอผ้า 1.2	ท่าช้าง	1	โพธิ์ขาว	2045	8.00	255.625
รวมสิ่งทอผ้า 1.2				107508	393.58	273,1541

Medicine • 10

แผนผังจังหวัดมุกดาหาร (43)

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	คอนสาร	6,891	39.224	175.68
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	โพธิ์ไทร	4,602	38.219	120.41
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	ป่าไร่	7,892	124.443	63.42
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	เหล่าหมี	6,129	77.443	79.14
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	บ้านบาก	5,081	87.501	58.07
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	นาสะเมิง	6,729	103.593	64.96
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	บ้านแก้ง	2,701	40.230	67.14
มุกดาหาร1.1	ท.เมืองมุกดาหาร	1		34,691	35.550	975.84
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	มุกดาหาร	4,864	72.359	67.22
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	บ้านโคก	7,805	108.574	71.89
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	บางทรายใหม่	7,907	48.276	163.79
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	โพธิ์ทราย	7,702	80.460	95.72
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	นาสีนวน	6,427	67.385	95.38
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	คำป่าหลาย	11,247	182.04	61.78
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	คำอวดวน	10,787	158.908	67.88
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	คงเย็น	9,258	178.177	51.96
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	กุดแซ่	3,569	34.17	104.45
มุกดาหาร1.1	ห้วยน้ำโพธิ์	1	ห้วยน้ำโพธิ์	4,886	19.185	254.68
มุกดาหาร1.1	ห้วยน้ำโพธิ์	1	บึงขาม	4,950	22.295	222.02
มุกดาหาร1.1	ห้วยน้ำโพธิ์	1	บางทรายน้อย	4,763	20.162	236.24
มุกดาหาร1.1	ห้วยน้ำโพธิ์	1	ชะโนด	2,283	11.099	205.69
มุกดาหาร1.1	ห้วยน้ำโพธิ์	1	คงหมู	1,418	11.742	120.76
มุกดาหาร1.1 รวม				162,582	1,561.035	104.15
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	บ้านขง	3,920	39.018	100.47
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	คำชะอี	6,929	144.829	47.84
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	หนองเอี่ยน	5,399	65.374	82.59
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	บ้านค้อ	6,824	61.351	111.23
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	บ้านเหล่า	5,801	88.707	65.40
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	โพธิ์งาม	5,302	132.760	39.94
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	เหล่าสร้างถ่อ	4,059	47.270	85.87
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	คำบก	2,620	39.224	66.80
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	น้ำเที่ยง	5,733	27.161	211.07
มุกดาหาร1.2	คงหลวง	1	คงหลวง	7,220	102.587	70.38

มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	หนองบัว	4,160	50.288	82.72
มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	กกตูม	7,464	490.808	15.21
มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	หนองแคน	4,422	82.472	53.62
มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	ชะโนดน้อย	4,943	54.311	91.01
มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	พังแดง	4,861	295.692	16.44
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	นิคมคำสร้อย	9,164	78.449	116.81
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	นาออก	5,253	28.161	186.53
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	หนองแวง	7,468	66.38	112.50
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	กกแดง	5,013	37.213	134.71
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	นาอุดม	7,954	99.57	79.88
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	โชคชัย	4,213	36.207	116.36
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	ร่วมเกล้า	3,026	31.178	97.06
มุกดาหาร1.2	เมือง	1	ผึ่งแดด	5,427	30.172	179.87
มุกดาหาร1.2	เมือง	1	นาโสก	9,238	161.929	57.05
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	หนองสูง	1,800	21.27	84.63
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	โนนยาง	5,629	144.829	38.87
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	สูง	2,647	58.219	69.26
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	บ้านเป่า	3,909	53.305	73.33
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	หนองสูงใต้	3,951	126.725	31.18
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	หนองสูงเหนือ	3,218	26	123.77
มุกดาหาร1.2 รวม				157,567	2,701	58.33

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
เชียงใหม่ 1	นครเชียงใหม่	1		169,431	120.4	1407.23
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ศรีภูมิ	1,137	2.5	454.80
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ช้างเผือก	10,047	31.756	316.38
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	สุเทพ	15,767	38.765	406.73
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	แม่เหิระ	12,780	20.405	626.32
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ป่าแดด	12,735	10.253	1242.08
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	หนองหอย	7,050	4.78	1474.90
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ท่าศาลา	4,619	6.274	736.21
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	หนองป่าครั่ง	6,349	4.21	1508.08
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ฟ้าฮ่าม	5,437	2.758	1971.36
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	สันผีเสื้อ	7,220	11.528	626.30
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ช้างม่ี่ง	10,176	4.374	2326.47
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	สารภี	7,206	8.734	825.05
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ชมพู	6,848	13.472	508.31
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ไชยสถาน	4,472	4.893	913.96
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ข้าวเม่น	5,607	9.187	610.32
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	หนองแฝก	5,356	7.885	679.26
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	หนองผึ้ง	11,175	11.358	983.89
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ท่ากว้าง	3,949	5.399	546.21
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	คอนแก้ว	3,976	6.202	641.08
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ท่าเวียงตาล	8,854	10.278	861.45
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	สันทราย	5,787	10.189	567.97
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ป่าบง	3,558	5.486	648.56
เชียงใหม่ 2 รวม				159,105	230.686	689.70
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	ฮอนเหนือ	3,660	82.068	44.60
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	ฮอนกลาง	5,284	23.589	224.00
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	บ้านสหกรณ์	2,823	47.131	59.87
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	ห้วยแก้ว	2,897	79.971	36.15
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	แม่ทา	4,883	96.792	50.45
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	ทาเหนือ	2,294	112.693	20.36
เชียงใหม่ 3	ดอยสะเก็ด	1	เชิงดอย	10,817	44.812	241.39
เชียงใหม่ 3	ดอยสะเก็ด	1	สันปูเลย	8,409	34.953	240.58
เชียงใหม่ 3	ดอยสะเก็ด	1	ป่าบึง	3,374	32.264	104.37

เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	สง่าบ้าน	2,311	23.302	99.18
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	ป่าตาน	1,999	20.613	96.98
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	ตลาดขวัญ	2,174	19.717	110.26
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	สำราญราษฎร์	3,423	24.198	141.46
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	แม่คือ	4,308	25.094	171.67
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	ตลาดใหญ่	4,010	21.510	186.42
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	แม่คือเงิน	3,989	22.406	178.03
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	แม่โป่ง	5,648	57.359	98.47
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	ป่าเมียง	3,701	96.037	38.54
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	เทพเสด็จ	2,043	128.020	15.96
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	สันกำแพง	14,194	13.623	1041.91
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	ทรายมูล	4,405	5.557	192.69
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	ร้องวัวแดง	5,897	11.758	501.53
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	บวกค้าง	7,867	28.213	278.84
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	แซ่ช้าง	7,449	17.028	437.46
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	ฮอนใต้	5,416	41.531	130.41
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	แม่ปูลา	6,045	13.820	437.41
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	หัวทราย	6,426	43.189	148.79
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	คันเปา	10,331	15.236	678.07
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	สันกลาง	5,629	7.878	714.52
เชียงใหม่ 1.3 รวม				151,700	1,190.382	127.44
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	สะเมิงใต้	5,349	196.884	27.17
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	สะเมิงเหนือ	5,349	172.972	30.92
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	แม่สาบ	5,349	185.520	28.83
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	บ่อแก้ว	5,349	166.699	32.09
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	ฮ้างเมิน	5,349	176.557	30.30
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	ซูหว้า	5,349	18.955	282.19
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	สันกลาง	5,349	23.312	229.45
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	ท่าวังพร้าว	5,349	11.687	457.69
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	มะขามหลวง	5,349	14.130	378.56
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	แม่ก๊า	5,349	16.293	328.30
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	แม่แม	5,349	16.652	321.22
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	บ้านกลาง	5,349	10.952	488.40
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	ทุ่งสะโลก	5,349	16.526	323.67

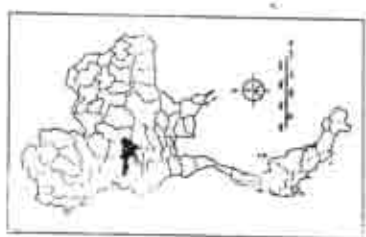
เชียงใหม่2.1	สันป่าตอง	2	ทุ่งค้อม	5,349	42,440	126.04
เชียงใหม่2.1	สันป่าตอง	2	น้ำบ่อหลวง	5,349	26,241	203.84
เชียงใหม่2.1	สันป่าตอง	2	มะขุนหวาน	5,349	11.00	486.27
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หางดง	5,349	4,795	1115.54
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หนองแก้ว	5,349	8,962	596.85
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หารแก้ว	5,349	12,995	411.62
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หนองตอง	5,349	14,836	560.54
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	ขุนดง	5,349	7,767	688.68
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	สบแม่จ่า	5,349	4,033	1326.31
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	บ้านแหวน	5,349	12,773	418.77
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	สันคึกหวาน	5,349	11,651	459.10
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หนองควาย	5,349	13,666	391.41
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	บ้านปง	5,349	105,311	30.79
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	น้ำแพร่	5,349	80,347	66.37
เชียงใหม่2.1 รวม				144,423	1,383,956	104.36
เชียงใหม่2.2	กิ่งอ.ดอยหล่อ	2	ดอยหล่อ	13,052	86,489	150.91
เชียงใหม่2.2	กิ่งอ.ดอยหล่อ	2	สองแคว	5,911	60,069	98.40
เชียงใหม่2.2	กิ่งอ.ดอยหล่อ	2	ยางคราม	5,483	65,341	83.91
เชียงใหม่2.2	กิ่งอ.ดอยหล่อ	2	สันติสุข	4,014	48,233	83.22
เชียงใหม่2.2	จอมทอง	2	บ้านหลวง	15,867	187,289	84.72
เชียงใหม่2.2	จอมทอง	2	ช่างเปา	11,257	82,467	136.50
เชียงใหม่2.2	จอมทอง	2	สบเคี้ยว	13,245	92,935	142.52
เชียงใหม่2.2	จอมทอง	2	ดอยแก้ว	5,222	122,884	42.50
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	ช่างเคียง	11,001	198,354	55.46
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	ท่าเสา	4,865	214,724	22.66
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	บ้านห้วย	5,919	295,004	20.06
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	แม่ศึก	10,044	678,457	14.80
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	แม่จาง	8,876	670,469	13.24
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	บ้านจันทร์	3,852	188,301	20.46
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	ปางหินฝน	6,292	376,382	16.72
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	กอดแงก	5,694	280,272	20.32
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	แม่แดด	2,892	193,404	14.95
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	แจ่มหลวง	3,096	256,884	12.05
เชียงใหม่2.2	แม่จาง	2	บ้านกาด	6,004	41,283	145.44

เชียงใหม่2.2	แม่วาว	2	ทุ่งปี	4,927	15,680	314.22
เชียงใหม่2.2	แม่วาว	2	ทุ่งวางทอง	2,824	10,723	263.36
เชียงใหม่2.2	แม่วาว	2	แม่วีน	10,039	487,101	20.61
เชียงใหม่2.2	แม่วาว	2	คอนเปา	7,145	46,431	153.88
เชียงใหม่2.2 รวม				167,521	4,699,176	35.65
เชียงใหม่2.3	จอมทอง	2	บ้านแปะ	11,735	139,785	83.95
เชียงใหม่2.3	จอมทอง	2	แม่สอย	8,124	86,937	93.45
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	คอยเต่า	7,067	110,236	64.11
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	ท่าเคื่อ	3,530	175,661	20.10
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	มีดกา	3,374	247,359	13.64
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	บ้านแอ่น	2,816	17,925	157.10
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	บงคัน	4,475	41,227	108.55
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	โป่งทุ่ง	6,084	211,510	28.76
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	อเมก้อย	14,907	228,956	65.11
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	ยางเปียง	6,687	485,753	13.77
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	แม่ตื่น	6,348	368,350	17.23
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	ม่อนจอง	5,809	233,025	24.93
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	สบใจ	6,301	421,232	14.96
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	นาเกียน	5,949	356,515	16.69
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	หางดง	10,690	203,140	32.62
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	ฮอด	3,219	84,602	38.05
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	บ้านตาล	5,020	287,779	17.44
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	บ่อหลวง	11,276	344,330	32.75
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	บ่อสสี	7,491	262,380	28.55
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	นาคอเรือ	4,369	258,150	16.92
เชียงใหม่2.3 รวม				135,271	4,564,852	29.63
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	สันมหาพน	7,259	20,613	352.16
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	แม่แตง	4,408	21,510	204.93
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	จีเหล็ก	8,482	47,500	178.57
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	ซ่อเก	5,262	48,396	108.73
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	แม่หอพระ	5,877	132,642	44.31
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	สบเปิง	7,699	112,029	68.72
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	บ้านเป้า	3,903	135,331	28.84
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	สันป่าขาง	3,980	113,821	34.97

เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	ป่าแป๋	7,247	180.142	40.23
เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	เมืองเก่า	1,590	66.321	23.97
เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	บ้านช้าง	3,178	76.180	41.72
เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	กีดช้าง	4,926	179.246	27.48
เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	อินทขิล	13,116	229.053	57.26
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	ริมใต้	11,222	28.912	388.14
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	ริมเหนือ	3,183	25.310	125.76
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	สันป่า	9,041	36.745	246.05
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	ชีเหล็ก	7,347	46.743	157.17
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	สะวาง	4,361	46.604	93.58
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	ห้วยทราย	3,792	55.208	68.69
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	แม่แรม	6,788	40.682	166.86
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	โป่งแยง	7,605	34.491	139.56
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	แม่สา	6,449	31.368	205.59
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	คอนแก้ว	12,218	34.953	349.56
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	เหมืองแก้ว	4,951	37.194	133.11
เชียงใหม่3.1 รวม				153,884	1,800.996	85.44
เชียงใหม่3.2	ดอยสะเก็ด	1	ตวงเหนือ	6,673	120.991	55.15
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	เวียง	4,448	68.215	65.21
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	ทุ่งหลวง	2,009	62.848	31.97
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	ป่าตุ่ม	5,477	111.133	49.28
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	ป่าไผ่	5,495	120.633	45.55
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	สันทราย	6,833	123.924	55.14
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	บ้านโป่ง	4,355	103.171	42.21
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	น้ำแพร่	3,683	99.776	36.91
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	เขื่อนผาก	5,142	94.297	54.53
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	แม่แวน	5,571	117.498	47.41
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	แม่ปิง	6,856	128.064	53.54
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	โหล่งยอค	5,193	118.627	43.78
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันทรายหลวง	7,218	17.767	406.26
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันทรายน้อย	9,640	20.045	480.92
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันพระเนตร	5,655	20.749	272.54
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันนาเม็ง	6,684	17.962	372.12
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันป่าเป้า	3,072	17.570	174.84

เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	หนองแห้ง	4,804	21.653	221.86
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	หนองจ่อม	9,140	25.113	363.95
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	หนองหาร	13,061	30.947	422.04
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	แม่แฝก	9,969	32.625	305.56
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	แม่แฝกใหม่	7,378	33.338	221.31
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	เมืองลิ้น	2,492	16.673	149.46
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	ป่าไผ่	10,902	30.550	356.86
เชียงใหม่3.2 รวม				145,077	1,433.178	101.23
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	เวียง	22,564	90.519	249.27
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	ม่อนปิ่น	13,593	170.092	79.92
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	แม่งอน	14,121	82.439	171.29
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	แม่สุ่น	13,475	133.612	100.85
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	สันทราย	12,257	85.142	143.96
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	โป่งน้ำร้อน	5,208	152.551	34.14
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	แม่สาว	10,860	130.850	83.00
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	สันตันหม้อ	6,731	23.576	285.50
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	แม่่นาวาง	14,656	184.623	79.38
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	ท่าตอน	17,341	177.453	97.72
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	บ้านหลวง	7,536	116.510	64.68
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	มะลิกา	4,598	44.009	104.48
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	แม่อาย	11,212	53.680	208.87
เชียงใหม่4.1 รวม				154,152	1,445.056	106.68
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	เชียงดาว	15,929	268.869	59.24
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	เมืองนะ	20,198	358.492	56.34
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	เมืองงาย	6,755	295.756	22.84
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	แม่นะ	6,779	241.982	28.01
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	เมืองคอง	10,083	313.680	32.14
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	ปิงโค้ง	3,959	224.057	17.67
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	ทุ่งข้าวพวง	10,338	179.246	57.67
เชียงใหม่4.2	ไชยปราการ	4	ปงคำ	8,344	44.811	186.20
เชียงใหม่4.2	ไชยปราการ	4	ศรีดงเย็น	15,027	318.162	47.23
เชียงใหม่4.2	ไชยปราการ	4	แม่ทะลบ	7,486	67.217	111.37
เชียงใหม่4.2	ไชยปราการ	4	หนองบัว	14,659	80.661	181.74
เชียงใหม่4.2	ฝาง	4	แม่ตะ	11,551	134.361	85.97

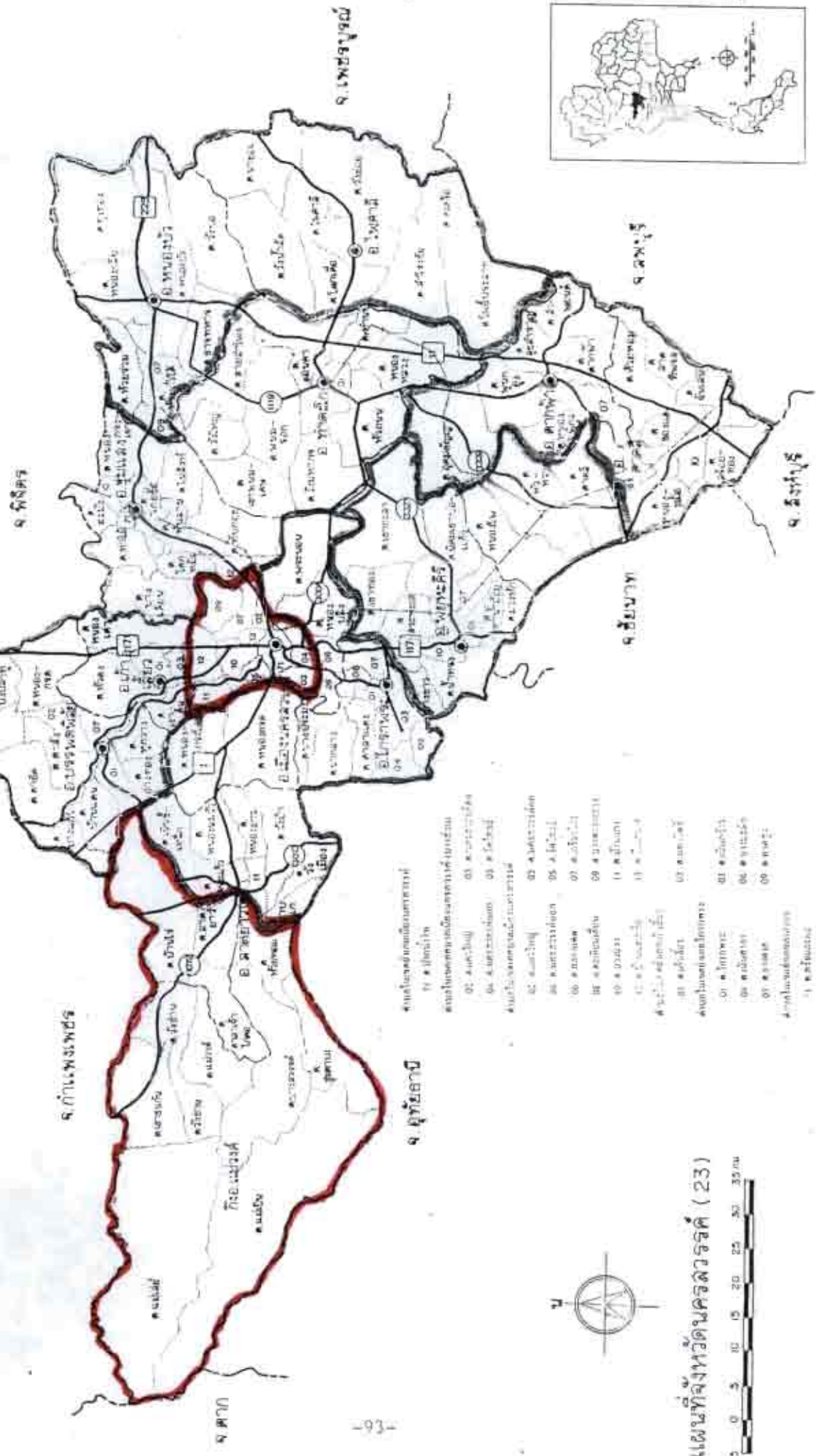
เชียงใหม่4.2	ฝาง	4	แม่ข่า	9,963	39,448	252.56
เชียงใหม่4.2	เวียงแหง	4	เมืองแหง	7,634	403,303	18.93
เชียงใหม่4.2	เวียงแหง	4	ปืยงหลวง	11,725	134,700	87.05
เชียงใหม่4.2	เวียงแหง	4	แสนไห	2,367	134,169	17.64
เชียงใหม่4.2 รวม				162,797	3,238,914	50.26

ส่วนในเขตเทศบาล
01. อ.เมือง
ส่วนในเขตอำเภอ
02. อ.เมือง
03. อ.เมือง

ส่วนในเขตเทศบาล
01. อ.เมือง
ส่วนในเขตอำเภอ
02. อ.เมือง
03. อ.เมือง

ส่วนในเขตเทศบาล
01. อ.เมือง
ส่วนในเขตอำเภอ
02. อ.เมือง
03. อ.เมือง

แผนที่จังหวัดนครสวรรค์ (23)

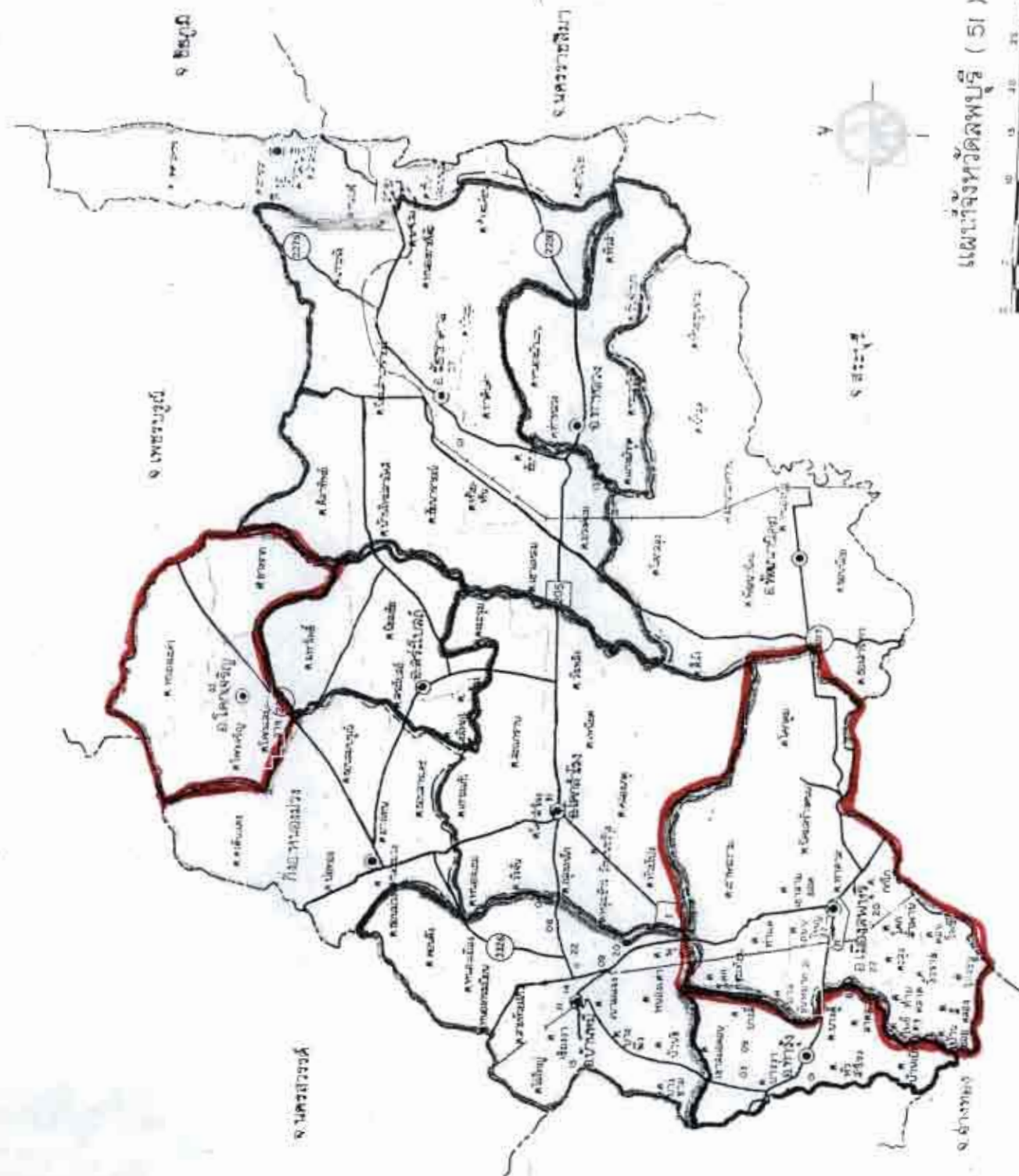

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
นครสวรรค์1.1	กิ่งอ.ชุมตาบง	1	บางสวรรค์	6,760	184.64	36.61
นครสวรรค์1.1	กิ่งอ.ชุมตาบง	1	ชุมตาบง	10,671	194.40	54.89
นครสวรรค์1.1	กิ่งอ.แม่เปิน	1	ห้วยน้ำหอม	576	41.048	14.03
นครสวรรค์1.1	กิ่งอ.แม่เปิน	1	แม่เปิน	17,706	260.20	68.05
นครสวรรค์1.1	แม่วงค์	1	แม่วงค์	6,622	102.318	64.72
นครสวรรค์1.1	แม่วงค์	1	วังจันทน์	13,263	97.748	135.69
นครสวรรค์1.1	แม่วงค์	1	เขาชนกัน	14,438	297.490	48.53
นครสวรรค์1.1	แม่วงค์	1	แม่เลย์	17,828	269.252	66.21
นครสวรรค์1.1	ลาดยาว	1	บ้านไร่	12,489	138.230	90.35
นครสวรรค์1.1	ลาดยาว	1	ศาลเจ้าไก่ต่อ	13,570	29	467.93
นครสวรรค์1.1	ลาดยาว	1	ลาดยาว	22,230	83.571	266.00
นครสวรรค์1.1	ลาดยาว	1	ห้วยหอม	7,027	825.56	8.51
นครสวรรค์1.1 รวม				143,180	2,523.457	56.74
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	หาดสูง	2,064	14.810	139.37
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	ศาลาแดง	2,795	34.557	80.88
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	นาถสง	2,902	54.305	53.44
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	เนินกริ้ว	2,918	35.545	82.09
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	เนินศาลา	3,136	32.583	96.25
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	ยางดาอ	3,995	27.646	144.51
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	บางมะฝ่อ	4,420	16.785	263.33
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	บางประมุง	5,221	56.279	92.77
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	โกรกพระ	9,088	24.684	368.17
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	กลางแดด	3,103	21.722	142.85
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	ตะเคียนเลื่อน	5,878	20.734	283.50
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	หนองกระโดน	13,816	122.432	129.18
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	หนองกรด	18,353	133.293	137.69
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	พระนอน	8,574	109.597	78.23
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	หนองปลิง	11,982	56.279	212.90
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	นาบแก	2,782	38.507	72.25
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	สร้อยละคร	2,851	28.635	99.56
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	สระแก้ว	7,747	28	276.68
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	วังเมือง	3,139	30.608	102.55
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	หนองขาว	4,957	44.431	111.57

นครสวรรค์1.2	สาขายาว	1	หนองนมวัว	3,503	57,267	96.09
นครสวรรค์1.2	สาขายาว	1	เนินขี้เหล็ก	6,465	78,988	81.85
นครสวรรค์1.2	สาขายาว	1	วังม้า	7,010	92,811	75.53
นครสวรรค์1.2 รวม				140,699	1,160,498	121.24
นครสวรรค์1.3	ท.นครนครสวรรค์	1	เร็นตะเลียบเลื่อน,ภ	89,337	27.9	3205.49
นครสวรรค์1.3	ท.นครนครสวรรค์	1	ปากน้ำโพ	49,709	8,738	5688.83
นครสวรรค์1.3 รวม				139,046	36,608	3798.24
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	มหาโพธิ์	5,060	22,709	222.82
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	เก้าเหลียว	6,224	17,772	350.21
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	หนองเต่า	6,632	103,673	63.97
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	เขาดิน	6,831	62,204	109.82
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	หัวดง	11,063	50,355	219.70
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ท่าจั่ว	13,485	56,279	239.61
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	บางตาหงาย	6,851	48,726	140.60
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	หูกวาง	4,579	91,034	50.30
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ช้างทอง	4,130	49,368	83.66
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	บ้านแดน	7,555	60,229	125.44
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	3	บางแก้ว	6,221	54,502	114.14
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ตาซัด	8,755	36,097	101.69
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ตาตั้ง	7,307	74,644	97.89
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ด่านช้าง	6,717	100,710	66.70
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	หนองกรด	11,619	127,369	91.22
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	หนองคาญ	6,363	57,267	111.11
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	นึ่งปลาทุ	4,005	53,317	75.12
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	เจริญผล	7,690	50,355	152.72
นครสวรรค์2.1 รวม				131,087	1,166,610	112.37
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	ทับกฤช	9,925	128,216	77.41
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	พิบูล	3,697	45,418	81.40
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	เกษไชย	8,405	49,446	169.98
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	3	ท่าไม้	8,439	57,365	147.11
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	บางเคียน	5,561	104,862	53.03
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	หนองกระเจ้า	6,539	121,445	53.84
นครสวรรค์2.3	ชุมแสง	2	พินสาง	4,481	38,507	116.37
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	โคกหมึก	4,436	38,507	115.20

นครสวรรค์2.2	ขุนแสง	2	ไม้สังข์	3,591	57.267	62.71
นครสวรรค์2.2	ขุนแสง	2	มะมิง	4,347	36.038	120.62
นครสวรรค์2.2	ขุนแสง	2	หีบกฤษใต้	4,750	37.265	127.47
นครสวรรค์2.2	ท.เมืองขุนแสง	2		11,364	2.4	4735.00
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	ท่าตะโก	11,347	46.189	243.50
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	พนมรอก	6,756	50.592	133.54
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	หัวถนน	8,525	35.920	237.33
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	สายลำโพง	9,260	63.665	145.45
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	วังหากร	6,978	78.199	89.23
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	คองคา	12,350	86.631	142.56
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	ท่าถนน	4,131	57.247	72.16
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	วังใหญ่	2,629	60.900	43.17
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	พนมเศษ	5,584	73.301	76.18
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	หนองหลวง	6,491	54.581	118.92
นครสวรรค์2.2 รวม				149,486	607.225	246.18
นครสวรรค์3.1	ตากลิ	3	ตากลิ	34,282	178.711	191.83
นครสวรรค์3.1	ตากลิ	3	หัวหวาย	9,753	145.141	67.20
นครสวรรค์3.1	ตากลิ	3	หนองโพ	10,753	118.483	90.76
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	พยุหะ	13,186	27.646	476.96
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	เนินมะกอก	5,913	79.275	74.59
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	นิคมเขาบ่อแก้ว	6,986	118.878	38.77
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	บ่วงหัก	2,560	19.747	129.64
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	ยางขาว	3,936	35.545	110.73
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	ย่านมัทรี	4,959	25.345	195.66
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	เขาทอง	7,853	83.165	94.43
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	ท่าน้ำอ้อย	3,100	20.606	150.44
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	น้ำทรง	7,012	62.559	112.09
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	เขาทะลา	9,101	214.286	42.47
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	สระทะเล	3,256	53.742	60.59
นครสวรรค์3.1 รวม				122,650	1,183.129	103.67
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ตากฟ้า	10,496	57.598	182.23
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ลำพยนต์	4,900	98.736	49.63
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	สุขสำราญ	7,763	58.254	153.26
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	หนองพิบูล	3,444	70.102	49.13

นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ทุนกัญ	3,781	62.203	60.78
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	อุดมศึกษา	10,731	179.699	59.72
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	เขาพายขง	3,980	44.1	90.25
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	หนองหม้อ	4,005	53.317	75.12
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ช่องแค	9,119	52.352	174.19
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	จีนเสน	8,488	64.178	132.26
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ห้วยหอม	4,886	79.976	61.09
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ศรีวิทยทอง	4,904	76.026	64.50
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ถาดทิพรส	3,354	64.178	83.42
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	พรหมนิมิต	6,367	21.7	293.41
นครสวรรค์3.2	พ.เค.บ.ล.ตากฟ้า	3		35,860	16.0	2241.25
นครสวรรค์3.2 รวม				124,078	998.4	124.27
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	โคกเคี้ยว	6,880	78.457	87.69
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	สำโรงชัย	10,899	154.027	70.76
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	วังน้ำลึก	9,171	212.697	43.12
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	ตะกร้อ	12,090	81.951	147.53
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	โพธิ์ประสาท	6,472	149.091	43.41
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	วังข่อย	6,844	148.103	46.21
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	นาขอม	5,621	420.041	13.38
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	ไพศาลี	15,389	133.090	115.63
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	หนองบัว	15,095	162.914	92.66
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	หนองกล้วย	14,608	161.927	90.21
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ซำทหาร	8,112	81.951	98.99
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ห้วยร่วม	4,818	69.115	69.71
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ห้วยถั่วใต้	2,233	30.608	72.95
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ห้วยถั่วเหนือ	3,621	39.494	91.68
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ห้วยใหญ่	2,965	28.633	103.55
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ทุ่งทอง	9,818	144.153	68.11
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	วังบ่อ	10,439	100.710	103.65
นครสวรรค์3.3 รวม				145,075	2,196.962	66.03

แผนที่จังหวัดเชียงใหม่ (51)

ส่วนในและนอกเขตเทศบาล

71 เชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ (เขตเมือง)

02 นครเชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่

20 เชียงใหม่

21 เชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่

07 เชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ (เขตเมือง)

01 เชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่

03 เชียงใหม่

11 เชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่

04 เชียงใหม่

08 เชียงใหม่

14 เชียงใหม่

28 เชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่

01 เชียงใหม่

08 เชียงใหม่

09 เชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่

01 เชียงใหม่

08 เชียงใหม่

14 เชียงใหม่

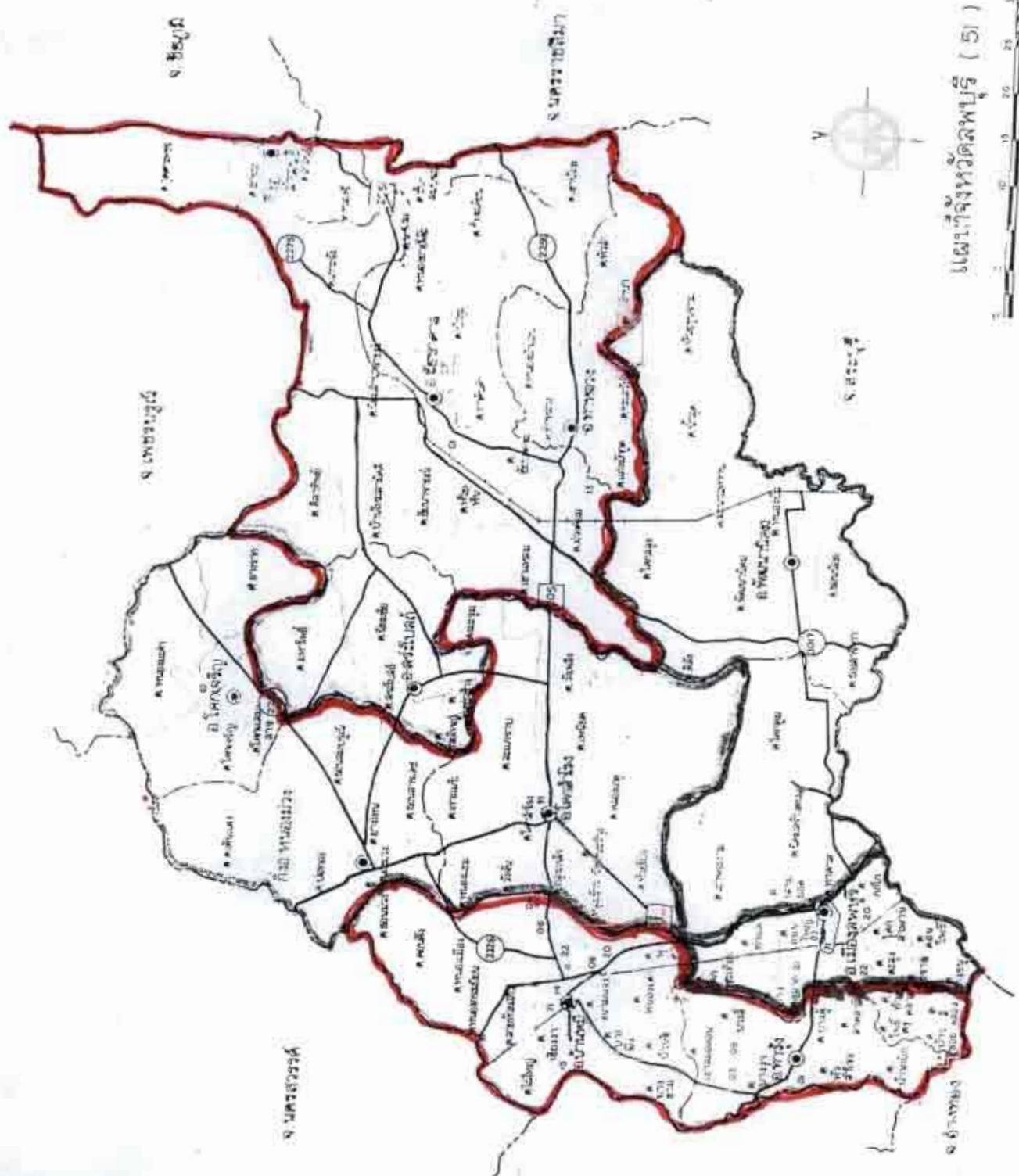
28 เชียงใหม่

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่

01 เชียงใหม่

08 เชียงใหม่

09 เชียงใหม่

แผนที่จังหวัดเชียงใหม่ (51)

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๗. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๐๗. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๐๘. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๐๙. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๐. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๑. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๒. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๓. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๔. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๕. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๖. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๗. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๘. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๑๙. เชียงใหม่

พื้นที่ในวงกลมแสดงเขตเมือง

๒๐. เชียงใหม่

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
ลพบุรี1.1	ท.เมืองบ้านหมี่	1		5,210	0.640	8140.63
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	ท่าม่วง	6,993	13.092	534.14
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	บางคู	5,075	23.143	219.29
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	โศดลาดแก้ว	4,691	8.097	579.35
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	บางลี่	5,343	41.195	129.70
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	บางงา	4,848	25.081	193.29
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	โคกสลด	1,907	8.025	237.63
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	เขาสมอคอน	7,073	39.094	180.92
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	หัวตำโรง	7,016	26.034	269.49
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	ลาดสาลี	1,397	19.045	73.35
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	บ้านเบิก	5,241	30.012	174.63
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	มุขลินี	2,530	10.011	252.72
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	ไฟใหญ่	2,807	22.061	127.24
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บ้านทราย	3,639	20.055	181.45
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บ้านกล้วย	2,852	18.274	156.07
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	คงพลับ	1,738	19.207	90.49
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บ้านชี	5,847	32.841	178.04
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	พุดา	2,616	21.591	121.16
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หินปัก	3,775	27.163	138.98
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บางพึ้ง	5,416	30.556	177.25
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หนองทรายขาว	3,355	30.206	111.07
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บางกะพี้	2,116	23.155	91.38
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หนองเต่า	4,929	30.119	163.65
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	โพนทอง	4,187	18.454	226.89
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บางขาม	3,066	21.016	145.89
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	คอนดิ่ง	3,927	36.688	107.04
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	ซอนม่วง	3,174	46.848	67.75
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หนองกระเบียน	3,496	29.451	118.71
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	สายห้วยแก้ว	3,161	25.897	122.06
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	มหาสอน	3,463	32.748	105.75
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บ้านหมี่	4,330	0.650	6661.54
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	เชียงงา	3,453	16.825	205.23
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หนองเมือง	4,550	59.063	77.04

ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	สนามแจง	6,474	22.829	283.59
ลพบุรี1.1	เมือง	1	บ้านข่อย	3,329	15.994	208.14
ลพบุรี1.1	เมือง	1	ท้ายตลาด	3,039	14.995	202.67
ลพบุรี1.1	เมือง	1	โพธิ์ตรุ	2,689	17.993	149.45
ลพบุรี1.1	เมือง	1	สี่คลอง	1,174	15.994	73.40
ลพบุรี1.1 รวม				149,926	894.142	167.68
ลพบุรี1.2	ท.เมืองลพบุรี	1		30,153	6.850	4401.90
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ทะเลชุบศร	21,950	11.996	1829.78
ลพบุรี1.2	เมือง	1	กกโก	5,696	13.995	407.00
ลพบุรี1.2	เมือง	1	โค่งธนู	5,164	9.997	516.55
ลพบุรี1.2	เมือง	1	โคกกะเทียม	5,014	28.990	172.96
ลพบุรี1.2	เมือง	1	โคกลำพาน	3,496	16.995	205.71
ลพบุรี1.2	เมือง	1	จี่วราย	5,839	14.995	389.40
ลพบุรี1.2	เมือง	1	คอนโพธิ์	3,538	14.995	235.95
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ตะลุง	5,509	10.996	501.00
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ท่าแค	14,622	14.995	975.13
ลพบุรี1.2	เมือง	1	บางชันหมาก	9,565	32.990	289.94
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ป่าตาล	12,107	14.995	807.40
ลพบุรี1.2	เมือง	1	พรหมมาศตร์	7,353	6.998	1050.73
ลพบุรี1.2	เมือง	1	โพธิ์เก้าต้น	10,663	23.992	444.44
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ถนนใหญ่	8,435	8.996	937.64
ลพบุรี1.2 รวม				149,104	232.775	640.55
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	น้ำสุค	3,931	47.066	83.52
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	พัฒนานิคม	11,062	72.546	152.48
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	ช่องสาริกา	6,284	50.665	124.03
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	มะนาวหวาน	4,276	43.191	99.00
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	ดี่ลิ่ง	6,360	32.674	194.65
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	โคกสูง	10,807	134.575	80.30
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	ซอนน้อย	2,483	21.595	114.98
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	หนองบัว	5,530	39.317	140.65
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	ห้วยขุนราม	6,591	75.371	87.45
ลพบุรี1.3	เมือง	1	เขาพระงาม	32,992	92.971	354.86
ลพบุรี1.3	เมือง	1	เขาสามยอด	26,648	42.986	619.92
ลพบุรี1.3	เมือง	1	โคกตูม	14,294	81.974	174.37

ลพบุรี1.3	เมือง	1	ท่าศาลา	7,777	8.996	864.50
ลพบุรี1.3	เมือง	1	นิคมสร้างตนเอง	10,347	42.986	240.71
ลพบุรี1.3 รวม				149,382	786.913	189.83
ลพบุรี2.1	ท. โคกสำโรง	2		8,236	1.500	5490.67
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	โคกเจริญ	7,369	50.595	145.65
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	ยางราก	7,305	69	105.87
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	หนองมะค่า	3,080	98.045	31.41
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	วังทอง	2,361	30.5	77.41
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	โคกแสมสาร	3,270	69	47.39
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	โคกสำโรง	13,503	41.043	329.00
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	เกาะแก้ว	3,838	65	59.05
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	ถลุงเหล็ก	3,903	36.548	106.79
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	หลุมข้าว	3,771	48	78.56
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	ห้วยโป่ง	10,296	106.085	97.05
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	คลองเกตุ	5,938	85.005	69.85
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	สระแกรบ	6,528	63.045	103.55
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	เพนียด	7,529	184	40.92
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	วังเพลิง	7,309	95.045	76.90
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	คดมะรุบ	5,273	74.043	71.22
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	วังขอนขว้าง	3,389	29.005	116.84
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	วังจั่น	3,238	30.547	106.00
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	หนองแขม	4,967	65.56	75.76
ลพบุรี2.1	สระโบสถ์	2	มหาโพธิ์	4,501	103.31	43.57
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	หนองม่วง	9,170	51	179.80
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	บ่อทอง	6,605	105.405	62.66
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	คดดินแดง	4,250	85.053	49.97
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	ซอนสมบูรณ์	4,767	135.045	35.30
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	ยางโตน	4,476	69	64.87
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	ซอนสารเดช	5,043	59.53	84.71
ลพบุรี2.1 รวม				149,915	1,849.91	81.04
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ลำนารายณ์	16,034	20	801.70
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ชัยนารายณ์	5,707	40	142.68
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ศิลาทิพย์	5,564	230	24.19
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ห้วยหิน	3,165	90	35.17
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ม่วงค่อม	4,443	43	103.33

ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	บัวชุม	7,845	130	60.35
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ท่าดินดำ	4,026	25	161.04
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	มะกอกหวาน	2,809	10	280.90
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ซับตะเคียน	4,557	150	30.38
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	นาโสม	2,771	52	53.29
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	หนองยายโธ๊ะ	3,939	80	49.24
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	เกาะรัง	6,153	48	128.19
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ท่ามะนาว	2,923	24	121.79
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	นิคมลำธารยณ์	3,940	48	82.08
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ชัยบาดาล	8,279	60	137.98
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	บ้านใหม่สามัคคี	2,650	84	31.55
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	เขาแหลม	2,176	119.000	18.29
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	ท่าหลวง	8,225	112.174	73.32
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	แก่งผักกูด	3,400	111.439	30.51
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	ซับจำปา	3,855	63.822	60.40
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	หนองผักแว่น	4,115	116.044	35.46
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	ทะเลวังวัด	1,273	54.154	23.51
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	หัวลำ	4,815	81.232	59.27
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	ลำสนธิ	3,114	44	70.77
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	ซับสมบูรณ์	3,317	43	77.14
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	หนองรี	7,557	46	164.28
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	กุดตาเพชร	5,532	225	24.59
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	เขารวก	2,095	27	77.59
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	เขาน้อย	2,891	61	47.39
ลพบุรี2.2	สระโบสถ์	2	สระโบสถ์	7,750	62.31	124.38
ลพบุรี2.2	สระโบสถ์	2	ทุ่งท่าช้าง	1,978	31.98	61.85
ลพบุรี2.2	สระโบสถ์	2	ห้วยใหญ่	1,476	39.53	37.34
ลพบุรี2.2	สระโบสถ์	2	นิคมชัย	7,204	67.52	106.69
ลพบุรี2.2 รวม				155,578	2,439	106.69

เชิงอรรถ

1. W.J.M. Mackenzie *Free Elections : An Elementary Textbook* (London : George Allen & Unwin Ltd., 1964) p.108
2. ธงชัย วินิจจะกุล *การเมืองเรื่องการกำหนดเขตเลือกตั้ง : การจัดการเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร เขต 12 และ 13 ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2531* (กทม. มุขนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา พ.ศ.2531) หน้า 2
3. Andrew Reeve & Alan Ware *Electoral Systems : A Comparative and Theoretical Introduction* (London, Routledge, 1992) p. 49 และ John Curtice "The British Electoral Systems : Fixture without Foundation" in Dennis Kavanagh *Electoral Politics* (Oxford, Clarendon Press, 1992) p. 201
4. Reeve & Ware, *op.cit.*, p. 127
5. Andrew McLaren Carstairs. *A Short History of Electoral Systems in Western Europe* (London : George Allen & Unwin, 1980) p. 198
6. Dieter Nohlen. *Elections and Electoral Systems* (New Delhi; Macmillan India Limited, 2 nd edition, 1996) pp. 52-53
7. โปรดดูรายละเอียดได้ใน ธงชัย วินิจจะกุล *อ้างแล้ว*
8. โปรดดูตัวอย่างจากบทความ "สนั่นแมนเดอริง (Sanan-mandering)" การเมืองเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง ของ ประภาส ปิ่นตบแต่ง ใน *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์* ปีที่ 42 ฉบับที่ 3 (18-24 มิถุนายน 2538) หน้า 18-19
9. Bernard Grofman, Lisa Handley, Richard G. Niemi *Minority Representation and the Quest for Voting Equality* (London, Cambridge University Press, 1994) p.25
10. ชัยฤกษ์ ดิษฐอำนาจ "การพิจารณาการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีแยกแขวงคลองเตย เขตคลองเตยไปรวมกับเขตเลือกตั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร" ใน *นิตยสารท้องถิ่น* ตุลาคม พ.ศ.2538 หน้า 46-47
11. นอกจากประเด็นปัญหาเรื่องการเจือจางคะแนนเสียงแล้ว การสร้างเขตเลือกตั้งใหม่ (ขนาดย่อย) จากเขตเลือกตั้งเดิม น่าจะทำให้มีสว่นกระทบกระเทือนทางการเมืองต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง คือ นักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเดิมน้อยที่สุดอีกด้วย เพราะถึงอย่างไรเสียเขตเลือกตั้ง

แห่งที่เกิดขึ้นก็ยังคงอยู่บนกรอบของเขตเลือกตั้งเดิมอยู่นั่นเอง สำหรับองค์การที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่อย่าง คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาตินี้ การปลอดจากคำวิพากษ์วิจารณ์โดยนักการเมืองเดิมๆในเรื่องนี้ น่าจะถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นไม่น้อย

12. ปรอดดู ข้อ 2 ของ "คำแนะนำการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง" ในภาคผนวกที่ 2

13. จำนวนร้อยละของชาวมุสลิมใน 5 จังหวัดทางใต้ มีดังต่อไปนี้คือ

นราธิวาส	ประชากรมุสลิมร้อยละ	78.48
ปัตตานี	ประชากรมุสลิมร้อยละ	77.53
สตูล	ประชากรมุสลิมร้อยละ	65.99
ยะลา	ประชากรมุสลิมร้อยละ	62.79
สงขลา	ประชากรมุสลิมร้อยละ	19.98

[ตัวเลขเมื่อปี พ.ศ. 2532 ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ อ้างอิงโดย ดร.อิหมรอน มะลูลีม วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กทม. สำนักพิมพ์อิสลามิคอะคาเดมี, 2538) หน้า 31]

14. ปรอดดูตัวอย่างได้จากตารางต่อไปนี้ ซึ่งนำมาจาก Robert Blackburn *The Electoral System in Britain* (New York, St.Martin Press, 1995) p. 114-115.

Parliamentary constituencies with the largest and smallest electorates at the 1992 General Election

	<i>Constituency</i>	<i>Electors</i>	<i>Constituency</i>	<i>Electors</i>
	Largest number of Parliamentary electors		Smallest number of Parliamentary electors	
United Kingdom	Isle of Wight	101 492	Western Isles	23 015
	Huntingdon	94 077	Caithness and Sutherland	31 173
	East Hampshire	93 393	Orkney and Shetland	31 837
	Eastleigh	92 851	Meirionnydd Nant Conwy	32 779
	The Wrekin	92 037	Glasgow, Provan	36 986
	East Berkshire	91 504	Tweeddale, Ettrick and Lauderdale	39 907
	Swindon	91 002	Glasgow, Garscadden	41 675
	Devizes	90 882	Montgomery	41 842
	Cirencester and Tewkesbury	89 320	Kensington	42 327
	Peterborough	88 702	Chelsea	42 549
	Westbury	88 417	Surbiton	42 845
	Ryedale	88 120	Roxburgh and Berwickshire	44 001
	Wokingham	87 815	Glasgow, Cathcart	45 149
	Dudley West	87 633	Edinburgh East	46 157
	North Colchester	87 556	Glasgow, Govan	46 199
	South Colchester and Maldon	87 456	Glasgow, Springburn	46 216
	North Wiltshire	86 922	Glasgow, Pollok	46 655
	South Suffolk	86 034	Newham North West	46 855
	Bridlington	85 930	Paisley North	46 867
	South West Cambridgeshire	85 645	Caernarfon	46 977
England	Isle of Wight	101 492	Kensington	42 327
	Huntingdon	94 077	Chelsea	42 549
	East Hampshire	93 393	Surbiton	42 845
	Eastleigh	92 851	Newham North West	46 855
	The Wrekin	92 037	Hammersmith	47 468
	East Berkshire	91 504	Greenwich	48 225
	Swindon	91 002	Hendon South	48 816
	Devizes	90 882	Coventry South East	49 249
	Cirencester and Tewkesbury	89 320	Knowsley North	49 373
Wales	Peterborough	88 702	Walthamstow	49 603
	Pembroke	74 077	Meirionnydd Nant Conwy	32 779
	Carmarthen	69 711	Montgomery	41 842
	Clwyd North West	68 145	Caernarfon	46 977
Scotland	Vale of Glamorgan	67 558	Cynon Valley	50 264
	Delyn	67 386	Islwyn	51 502
	Gordon	81 097	Western Isles	23 015
	Inverness, Nairn and Lochaber	70 164	Caithness and Sutherland	31 173
Northern Ireland	East Lothian	67 588	Orkney and Shetland	31 837
	Kincardine and Deeside	67 216	Glasgow, Provan	36 986
	Ayr	66 284	Tweeddale, Ettrick and Lauderdale	39 907
	South Down	77 371	Belfast South	52 556
	East Londonderry	77 371	Belfast East	53 375
	Foyle	75 970	Belfast West	55 280
	Lagan Valley	73 688	Belfast North	55 587
	Fermanagh and South Tyrone	71 472	East Antrim	63 739

Table 4.1¹

15. ดู Mackenzie, *op.cit.*, p. 113 และ Blackburn, *Ibid.*
16. Reeve & Ware, *op.cit.*, p. 123
17. Grofman et.al. *op.cit.*, p. 110
18. ข้อ 2.1 ของข้อ 3 ใน "ข้อกำหนดคณะกรรมการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง" เน้นโดยผู้วิจัย โปรดดูรายละเอียดข้อกำหนดทั้งหมดได้ในภาคผนวกที่ 3
19. *Ibid.*, p. 109
20. โปรดดูภาคผนวกที่ 3 เน้นโดยผู้วิจัย
21. สูตรทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ประโยชน์ทางปฏิบัติไม่ได้ แต่ดูน่าประทับใจ อาจเขียนได้ดังต่อไปนี้คือ

$$C = \sum c_{ij}$$

C : จำนวนผู้แทนราษฎรที่มีได้ในจังหวัดนั้น

c_{ij} : เขตเลือกตั้งต่างๆในจังหวัดนั้น

i เป็นเขตเลือกตั้งเดิม หรือแบ่งเขตเรียงเบอร์

j เป็นเขตย่อยที่แบ่งให้เป็นเขตเลือกตั้งใหม่หรือแบ่งเขตเบอร์เดียวโดย $1 \leq j \leq 3$

กรณีที่ทั้งจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งเดียวและมีผู้แทนราษฎรได้เพียงรายเดียว

$$C = c_{11}$$

กรณีที่จังหวัดมีผู้แทนราษฎรได้สองคน

$$C = c_{11} + c_{12}$$

กรณีที่จังหวัดมีผู้แทนราษฎรได้สามคน

$$C = c_{11} + c_{12} + c_{13}$$

ในกรณีที่จังหวัดมีเขตเลือกตั้งเดิมมากกว่าหนึ่งเขตเช่น การมีผู้แทนราษฎรห้าคน หรือมากกว่านั้น

$$C = c_{11} + c_{12} + c_{13} + c_{21} + c_{22} + \dots$$

แต่ละ c_{ij} ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- $\text{pop } c_{11} = \text{pop } c_{12} = \text{pop } c_{13} = \text{pop } C/ij \cong 152,041$ (60816227/400)
 $\text{pop } c_{ij}$: ประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ
- $\text{size } c_{11} = \text{size } c_{12} = \text{size } c_{13} = \dots = \text{size } C/ij$
 $\text{size } C/ij$: ขนาดของพื้นที่ (ตร.กม.) ของแต่ละเขตเลือกตั้ง
- $\text{density } c_{11} = \text{density } c_{12} = \text{density } c_{13} = \dots = \text{density } C/ij$
 $\text{density } C/ij$: ความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง
- $c_{ij} \subset C_i$
- $c_{ij} = A_n + T_m$

เมื่อ A เป็น อำเภอ และ T คือ ตำบล

$c_{11} = A_1$ เมื่อทั้งอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง

$c_{11} = A_1 + A_2 + A_3 + \dots$ เมื่อ m เป็นศูนย์

$c_{11} = T_1 + T_2 + T_3 + \dots$ เมื่อ n เป็นศูนย์

$c_{11} = A_1 + A_2 + \dots T_1 + T_2 + \dots$ เมื่อ m และ n เป็นศูนย์

- location $A_1 \leftrightarrow \text{location } A_2 \leftrightarrow \dots \leftrightarrow \text{location } T_1 \leftrightarrow \text{location } T_2 \leftrightarrow \dots$

22. โปรดดูข้อ (6) ของ Rules for Redistribution of Seats ที่เขียนไว้อย่างชัดเจนว่า คณะกรรมการกำหนดเขตเลือกตั้งของอังกฤษ (Boundary Commission) ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎข้อ (4) และ (5) ที่ว่าด้วยเกณฑ์เรื่องหน่วยการปกครอง เกณฑ์เรื่องจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้ง ถ้าสภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์ ซึ่งรวมถึงขนาด รูปร่าง และการติดต่อสื่อสารกับผู้เลือกตั้งไม่อำนวย (รายละเอียดโปรดดู Rules for Redistribution of Seats ในภาคผนวกที่ 1)
23. โปรดดูรายละเอียดของ "คำแนะนำการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง" ของคณะกรรมการเลือกตั้งได้ในภาคผนวกที่ 2

Appendix : Rules for Redistribution of Seats

[from the Parliamentary Constituencies Act 1986]

The Rules

1. (1) The number of constituencies in Great Britain shall not be substantially greater or less than 613.
- (2) The number of constituencies in Scotland shall not be less than 71.
- (3) The number of constituencies in Wales shall not be less than 35.
- (4) The number of constituencies in Northern Ireland shall not be greater than 18 or less than 16, and shall be 17 unless it appears to the Boundary Commission for Northern Ireland that Northern Ireland should for the time being be divided into 16 or (as the case may be) into 18 constituencies.

2. Every constituency shall return a single member.

3. There shall continue to be a constituency which shall include the whole of the City of London and the name of which shall refer to the City of London.

4. (1) So far as is practicable having regard to rules 1-3

- (a) in England and Wales,
 - (i) no county or any part of a county shall be included in a constituency which includes the whole or part of any other county or the whole of part of a London borough,
 - (ii) no London borough or any part of a London borough shall be included in a constituency which includes the whole or part of any other London borough,
- (b) in Scotland, regard shall be had to the boundaries of local authority areas,
- (c) in Northern Ireland, no ward shall be included partly in one constituency and partly in another.

(2) In sub-paragraph (1)(b) above 'area' and 'local authority' have the same meanings as in the Local government (Scotland) Act 1973.

5. The electorate of any constituency shall be as near the electoral quota as is practicable having regard to rules 1 to 4; and a Boundary Commission may depart from the strict application of rule 4 if it appears to them that a departure is desirable to avoid an excessive disparity between the electorate

of any constituency and the electoral quota, or between the electorate of any constituency and that of neighbouring constituencies in the part of the United Kingdom with which they are concerned.

6. A Boundary Commission may depart from the strict application of rules 4 and 5 if special geographical considerations, including in particular the size, shape and accessibility of a constituency, appear to them to render a departure desirable.

General and Supplemental

7. It shall not be the duty of a Boundary Commission to aim at giving full effect in all circumstances to the above rules, but they shall take account, so far as they reasonably can -

- (a) of the inconveniences attendant on alterations of constituencies other than alterations made for the purposes of rule 4, and
- (b) of any local ties which would be broken by such.

8. In the application of rule 5 to each part of the United Kingdom for which there is a Boundary Commission -

- (a) the expression 'electoral quota' means a number obtained by dividing the electorate for that part of the United Kingdom by the number of constituencies in it existing on the enumeration date,
- (b) the expression 'electorate' means -

- (i) in relation to a constituency, the number of persons whose names appear on the register of parliamentary electors in force on the enumeration date under the Representation of the People Acts for the constituency,
- (ii) in relation to the part of the United Kingdom, the aggregate electorate as defined in sub-paragraph (i) above of all the constituencies in that part,

- (c) the expression 'enumeration date' means, in relation to any report of a Boundary Commission under this Act, the date on which the notice with respect to that report is published in accordance with section 5(1) of this Act.

Note. Section 5(1) of the Act reads: 'Where a Boundary Commission intend to consider making a report under this Act they shall, by notice in writing, inform the Secretary of State accordingly, and a copy of the notice shall be published (a) in a case where it was given by the Boundary Commission for England or the Boundary Commission for Wales, in the *London Gazette*, (b) in a case where it was given by the Boundary Commission for Scotland, in the *Edinburgh Gazette*, and (c) in a case where it was given by the Boundary Commission for Northern Ireland, in the *Belfast Gazette*.'

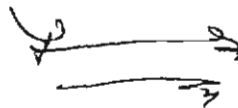
ข้อ 5 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประชุม โดยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนตามข้อ 4 มาประกอบการพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดอีกครั้งหนึ่งให้เสร็จสิ้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันสิ้นสุดการรับฟังความคิดเห็นตามข้อ 4 แล้วให้เสนอผลการพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดอย่างน้อยสามรูปแบบต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันถัดไปซึ่งแต่ละรูปแบบประกอบด้วย

- (1) รายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอหรือตำบล หรือเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต
- (2) จำนวนราษฎรของแต่ละเขตเลือกตั้งแต่ละเขต และผลต่างของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัดนั้น
- (3) เหตุผลประกอบการเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้ง
- (4) แผนที่แสดงรายละเอียดของชุมชน ตำบล หรืออำเภอที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขต

ข้อ 6 ในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำระยะเวลาตามข้อ 3(2) มาใช้บังคับ โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดตามข้อ 3(2) ภายในสิบสี่วันนับแต่วันแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ข้อ 7 ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2541

(นายธีรศักดิ์ กรรณสูต)

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ภาคผนวกที่ 2

คำแนะนำการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

1. หลักเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้ง การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ถือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีได้ในจังหวัดนั้น ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด สำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2541 เช่น จังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนก็มีหนึ่งเขตเลือกตั้ง ถ้ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคนก็มีสองเขตเลือกตั้ง ถ้ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิบคนก็มีสิบเขตเลือกตั้ง เป็นต้น

สำหรับจังหวัดใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้เพียงคนเดียว ก็ให้ทั้งจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งไม่มีการแบ่งเขตเลือกตั้งโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนราษฎร แต่สำหรับจังหวัดใดที่มีผู้แทนราษฎรตั้งแต่สองคนขึ้นไปต้องแบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งตามจำนวนผู้แทนราษฎรที่จะมีในจังหวัดนั้น

การแบ่งเขตเลือกตั้งดังกล่าว ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2541 ดังนี้

1.1 พื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องติดต่อกัน

1.2 แต่ละเขตเลือกตั้งต้องมีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ไม่ควรมากหรือน้อยกว่าสามพันคนจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัดนั้น

1.3 อำเภอหรือตำบลมีจำนวนราษฎรพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

1.4 ในกรณีไม่เป็นไปตามข้อ 1.3 ให้รวมอำเภอต่างๆ เป็นเขตเลือกตั้ง โดยมีข้อคำนึงดังนี้

- (1) การเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน
- (2) อำเภอที่มีราษฎรมากที่สุดเป็นหลัก
- (3) พื้นที่ติดต่อกัน
- (4) ความสะดวกในการคมนาคม

1.5 แต่ถ้ากระทำตาม 1.4 แล้วจะทำให้มีจำนวนราษฎรมากหรือน้อยเกินตามข้อ 1.2 ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเพื่อให้ได้จำนวนราษฎรพอเพียงสำหรับการเป็นเขตเลือกตั้ง แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้

1.6 แต่ถ้ากระทำได้ตาม 1.4 และ 1.5 แล้ว ยังทำให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนไม่ใกล้เคียงกันตามข้อ 1.2 ทั้งยังไม่มีสภาพเป็นชุมชนเดียวกัน ให้ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพชุมชน โดยคำนึงถึงการที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำหรือเป็นชุมชนใกล้เคียงกันในลักษณะที่เป็นชุมชนเดียวกัน และสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก

2. ระยะเวลาการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดให้คณะกรรมการเลือกตั้งภายใน 31 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับการแต่งตั้ง โดยแบ่งระยะเวลาการปฏิบัติงานดังนี้

2.1 ภายในสิบสี่วันแรก คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดประชุมพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดอย่างน้อยสามรูปแบบให้มีแผนที่แสดงรายละเอียดรวมทั้งจำนวนราษฎรของตำบลหรืออำเภอที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 14 วัน นับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้ง (ตามปกติ ครั้งต่อไปเป็นภายใน 14 วัน นับจากวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรายจังหวัด) แล้วปิดประกาศรูปแบบการแบ่งเขตเลือกตั้ง พร้อมแผนที่และรายละเอียดให้ประชาชนในจังหวัดทราบทันที

2.2 ระยะเวลาดังแต่วันที่สิบห้าถึงยี่สิบสี่ เป็นระยะเวลาที่ประชาชนในจังหวัดเสนอความเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งเป็นระยะเวลาสิบวันนับจากวันประกาศ

ในช่วงเวลาสิบวันนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจจัดให้มีการประชุมประชาชนในจังหวัด เพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้งได้

2.3 ระยะเวลาดังแต่วันที่ยี่สิบห้าถึงวันที่สามสิบเอ็ด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประชุมสรุปความเห็นของประชาชนตามข้อ 2.2 พร้อมทั้งเสนอผลการแบ่งเขตเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ช้ากว่าวันที่สามสิบเอ็ดนับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้ง

3. การเสนอผลการพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ต้องเสนอผลการพิจารณาข้อเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งอย่างน้อย 3 รูปแบบ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างช้าในวันถัดไป ซึ่งข้อเสนอมจะต้องประกอบด้วย

- (1) รายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอหรือตำบลหรือเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต
- (2) จำนวนราษฎรของแต่ละเขตเลือกตั้ง และผลต่างของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัด
- (3) เหตุผลประกอบ
- (4) แผนที่

4. การจัดส่งผลการพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมายให้กรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือบุคคลใด เป็นผู้นำผลการพิจารณาข้อเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งมาส่งด้วยตนเองที่สำนักงานกิจการบริหารงานเลือกตั้ง ชั้น 4 อาคารธนาคารทหารไทย ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร โทร. 644-5106 โดยมีใบรับส่งตามระเบียบทางราชการ

5. วิธีปฏิบัติ ในการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้นมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

ข้อ 1 กรณีจังหวัดมี ส.ส. ได้ 2 คน หรือ 3 คน

(1) การหาค่าเฉลี่ยของจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ในแต่ละจังหวัด

การหาค่าเฉลี่ยตามนี้ไปตามมาตรา 103 ของรัฐธรรมนูญแห่งกระทรวงมหาดไทย ที่กำหนดให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งมีจำนวนเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยจัดให้มีแต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนราษฎรแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

ดังนั้น การหาค่าเฉลี่ยตามข้อนี้ จึงต่างจากค่าเฉลี่ยของจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขั้นตอนของการหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละจังหวัดจะพึงมี ตัวอย่างเช่น จังหวัด ก. มีจำนวนราษฎร 344,000 คน มี ส.ส. ได้ 2 คน ค่าเฉลี่ย จะเท่ากับ 344,000 หารด้วย 2 เท่ากับ 172,000 คน หรือ จังหวัด ข. มีจำนวนราษฎร 1,726,000 คน มี ส.ส. ได้ 11 คน ค่าเฉลี่ย จะเท่ากับ 1,726,000 หารด้วย 11 เท่ากับ 156,909 คน จะสังเกตเห็นว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด ก. ไม่เท่ากับค่าเฉลี่ยของจังหวัด ข.

(2) ความแตกต่างของจำนวนราษฎรในแต่ละเขต

เพื่อให้มีความแตกต่างในด้านชุมชนหรือความเป็นชุมชนเดียวกัน และความเป็นธรรมชาติของจำนวนราษฎรที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องดูแลให้ความรับผิดชอบในเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าความแตกต่างของจำนวนราษฎรได้เพียง $\pm 3,000$ คน จากค่าเฉลี่ยตามข้อ 1 เช่น เขตเลือกตั้งในจังหวัด ก. ตามข้อ 1 จะมีราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งอยู่ระหว่าง 169,000 คน ถึง 175,000 คน สำหรับจังหวัด ข. จะมีราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งอยู่ระหว่าง 153,909 คน ถึง 159,909 คน

(3) ให้ถือเขตเลือกตั้งเดิมเป็นเกณฑ์

การถือเขตเลือกตั้งเดิมเป็นเกณฑ์ในความหมายนี้ หมายถึง ในการเลือกตั้ง ปี 2539 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน 2539) ข. มี ส.ส. ได้ 11 คน มีเขตเลือกตั้ง 4 เขตเลือกตั้ง คือ เขตเลือกตั้งที่ 1 ถึงเขตเลือกตั้งที่ 4 มี ส.ส. เขตเลือกตั้งละ 3 คน ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 4 มี ส.ส. ได้ 2 คน ในกรณีนี้ การแบ่งเขตเลือกตั้งตามกฎหมายใหม่ให้แบ่งเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิมออกเป็น 3 เขตเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และให้ดำเนินการในทำนองที่เดียวกันในเขตเลือกตั้งที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับ

(4) ให้ถืออำเภอที่มีราษฎรมากที่สุดเป็นหลัก

หมายความว่าในการแบ่งเขตเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด เช่น แบ่งภายในเขตเลือกตั้งเดิมหรือแบ่งใหม่ทั้งจังหวัดให้ถือเอาอำเภอที่มีราษฎรจำนวนมากที่สุดตามลำดับเป็นหลัก เช่น ในเขตจังหวัด หรือเขตเลือกตั้งเดิมตาม (3) มี 3 เขต อำเภอที่มีราษฎรเป็นลำดับจากที่หนึ่ง สองและสาม เป็นหลักในแต่ละเขตเลือกตั้งแล้ว นำอำเภอหรือตำบลอื่นมารวม เว้นแต่

(4.1) ถ้าอำเภอใดอำเภอหนึ่งหรือตำบลใดตำบลหนึ่งมีจำนวนเพียงพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ โดยจำนวนราษฎรอยู่ระหว่างเกณฑ์เฉลี่ยในข้อ 2 ให้พื้นที่ของอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง เช่น อำเภอ ก. ในจังหวัด ก. มีราษฎรจำนวน 170,000 คน ซึ่งอยู่ช่วงเฉลี่ยตามข้อ 2 (ระหว่าง 169,000 คน ถึง 175,000 คน) ก็ให้ถือเอาเขตปกครองของอำเภอ ก. เป็นเขตเลือกตั้ง

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(1) เพื่อจะได้ไม่เกิดความแตกต่างกันในระหว่างเขตเลือกตั้ง ในเรื่องความสะดวกของการเดินทางติดต่อกันภายในแต่ละเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ควรมีขนาดพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร) ใกล้เคียงกัน (เขตเลือกตั้งในเมืองย่อมมีความหนาแน่นของประชากรสูง พื้นที่จึงมีขนาดเล็กกว่าเขตเลือกตั้งในชนบท จึงเน้นความใกล้เคียงกันของพื้นที่เฉพาะกับพื้นที่ชนบท)

(2) พื้นที่ของเขตเลือกตั้งควรมีความกว้างและความยาวใกล้เคียงกัน (คือมีรูปร่างใกล้เคียงกับวงกลมหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัสมากกว่าจะใกล้เคียงกับวงรีหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า) และไม่มีลักษณะคดเคี้ยวไปมา

(3) มีถนนหรือการคมนาคมที่สะดวกระหว่างจุดต่างๆ ภายในเขตเลือกตั้งเดียวกัน

ข้อ 2 กรณีจังหวัดที่มี ส.ส. ได้ไม่น้อยกว่า 4 คน และไม่มีการเพิ่มจำนวน ส.ส. ของจังหวัด

ประเด็นที่พึงพิจารณาเมื่อว่า ถ้าคงแนวเขตเลือกตั้งเดิมไว้ (ซึ่งมีหลายเขต) ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่อาจแตกต่างกันได้มาก เช่น จังหวัดหนึ่งมี ส.ส. 5 คน เขตเลือกตั้งเดิมที่ 1 มี ส.ส. 3 คน มีราษฎร 480,000 คน ถ้าแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยไม่เปลี่ยนแนวเขตเดิม จะได้ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่ 160,000 คน เขตเลือกตั้งเดิมที่ 2 มี ส.ส. 2 คน มีราษฎร 280,000 คน ถ้าแบ่งเขตใหม่จะได้ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่ 140,000 คน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของราษฎรทั้งจังหวัดต่อเขตเลือกตั้ง คือ $(480,000 + 280,000) / 5 = 152,000$ คน ซึ่งทำให้เขตเลือกตั้งใหม่ควรมีราษฎรระหว่าง 149,000 คน ถึง 155,000 คน เมื่อเป็นเช่นนี้ จะไม่สามารถคงแนวเขตเลือกตั้งเดิมไว้ได้

ข้อเสนอแนะก็คือ ควรเริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวเขตเลือกตั้งเดิมโดยโยกย้ายตำบล (หรืออำเภอ) ให้น้อยครั้งที่สุดระหว่างเขตเลือกตั้งเดิมที่ 1 ประมาณ 24,000 คน เพื่อไปเพิ่มให้เขตเลือกตั้งเดิมที่ 2 ผลก็คือทั้งสองเขตเลือกตั้งเดิมที่เปลี่ยนแปลงแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่เท่าๆ กับประมาณ 152,000 คน ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของราษฎรทั้งจังหวัดต่อเขตเลือกตั้ง

เมื่อได้เปลี่ยนแปลงแนวเขตเลือกตั้งเดิมแล้ว ก็ให้ถือว่าเขตเลือกตั้งเดิมที่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเสมือนเขตจังหวัดที่มี ส.ส. ได้ 2 คน หรือ 3 คน ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นในข้อ 1

ข้อ 3 กรณีจังหวัดที่มี ส.ส. ได้ไม่น้อยกว่า 4 คน และมีการเพิ่มจำนวน ส.ส.

มีสองกรณี คือ กรณีจังหวัดปทุมธานี มี ส.ส. เพิ่มจาก 3 คน เป็น 4 คน ควรดำเนินการตามข้อ 1 โดยอนุโลม กรณีจังหวัดนครราชสีมา จะต้องเปลี่ยนแปลงแนวเขตเดิม แต่ควรเปลี่ยนแปลงให้น้อยที่สุด

ข้อ 4 กรณีประชากรหนาแน่น

หมายถึงกรณีของกรุงเทพมหานครหรือเทศบาลที่มีประชากรหนาแน่น อาจมีความจำเป็นต้องแบ่งตำบลหรือแขวงของกรุงเทพมหานคร และต้องคำนึงถึงลักษณะที่เป็นชุมชนเดียวกันในการแบ่งเขตเลือกตั้งด้วย

กำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานการแบ่งเขตเลือกตั้ง
ภายในกำหนดเก้าสิบวัน

- 10 มิถุนายน 2541 - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย
- 16 มิถุนายน 2541 - ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พ.ศ. 2541 มีผลใช้บังคับ
- 19 มิถุนายน 2541 - ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง มีผลใช้บังคับ
- 21-24 กรกฎาคม 2541 - คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทุกจังหวัด
- 21-24 กรกฎาคม 2541 - จัดประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
- 20-23 สิงหาคม 2541 - คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เสนอรูปแบบการแบ่งเขต 3 รูปแบบ มายังคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 27 สิงหาคม 2541 - คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีเวลาดำเนินงานตามข้อกำหนดฯ รวม 31 วัน นับแต่วันแต่งตั้ง
- 7 กันยายน 2541 - วันสุดท้ายของกำหนดระยะเวลาเก้าสิบวัน
-

ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง

อาศัยอำนาจตามมาตรา 10 (4) ประกอบมาตรา 13 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง”

ข้อ 2 ในข้อกำหนดนี้

“เขตเลือกตั้ง” หมายความว่า ท้องที่ที่กำหนดเป็นเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ข้อ 3 เมื่อมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นรายจังหวัดตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะมี ดังนี้

(1) จังหวัดใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้หนึ่งคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

(2) จังหวัดใดที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งคน ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้นประชุมพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดให้แล้วเสร็จภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรายจังหวัด โดยถือเกณฑ์ดังนี้

(2.1) ให้แบ่งเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีในแต่ละจังหวัด และแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ในการแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้ง ต้องกำหนดพื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งให้ติดต่อกันและมีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกันทั้งนี้ไม่ควรมากกว่าหรือน้อยกว่าสามพันคนจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัดนั้น

(2.2) กรณีที่อำเภอหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

(2.3) กรณีที่ไม่อาจกำหนดอำเภอหรือตำบลเป็นเขตเลือกตั้งได้ตาม (2.2) ให้รวมอำเภอต่าง ๆ เป็นเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึง

- ก) การเคยอยู่ ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน
- ข) ให้ถืออำเภอที่มีจำนวนราษฎรมากที่สุดเป็นหลัก
- ค) พื้นที่ที่ติดต่อใกล้ชิดกัน และ
- ง) ความสะดวกในการคมนาคมระหว่างกัน

(2.4) การรวมอำเภอตามหลักเกณฑ์ ใน (2.3) จะทำให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งไม่ใกล้เคียงกันตาม (2.1) ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลจากอำเภอหนึ่งไปยังอีกอำเภอหนึ่งเพื่อให้ได้จำนวนราษฎรตามเกณฑ์ใน (2.1) แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้

(2.5) กรณีการแยกหรือรวมพื้นที่ตำบลจากอำเภอหนึ่ง ไปยังอำเภอหนึ่งตาม (2.4) แล้วทำให้ราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งไม่ใกล้เคียงกันตาม (2.1) หรือไม่มีสภาพเป็นชุมชนเดียวกัน ให้แยกหรือรวมพื้นที่บางส่วนของตำบลได้ และให้ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพของชุมชนที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำหรือเป็นชุมชนใกล้เคียงกันและสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก

ในการแบ่งเขตเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เสนอรูปแบบการแบ่งเขตอย่างน้อยสามรูปแบบและให้มีแผนที่แสดงรายละเอียดรวมทั้งจำนวนราษฎรของตำบลหรืออำเภอที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขต

ข้อ 4 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ได้ดำเนินการตามข้อ 3 เสร็จแล้ว ในวันถัดไปให้นำผลการพิจารณาเสนอความเห็นการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดทุกรูปแบบ พร้อมแผนที่แสดงรายละเอียดตามข้อ 3 แจงให้ประชาชนในจังหวัดทราบโดยปิดประกาศ ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในจังหวัดเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้งมายังคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ภายในเวลาสิบวันนับจากวันประกาศ

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจจัดให้มีการประชุมประชาชนในจังหวัด เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะภายในเวลาดังกล่าวด้วยก็ได้

บทคัดย่อ

การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 จะมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือจะเป็นการเลือกตั้งที่เขตเลือกตั้งจะเล็กลง เป็นแบบเขตเดียวเบอร์เดียว 400 เขตทั่วประเทศ และแต่ละเขตจะมีประชากรประมาณ 150,000 คน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อฐานเสียงดั้งเดิมของนักการเมืองอย่างแน่แท้ ซึ่งรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ อย่างกว้างๆ ว่าอำเภอใดหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ ก็ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้งได้เลข ถ้าหาไม่ได้ ให้รวมหลายอำเภอเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ติดต่อกันใกล้เคียงกัน การคมนาคมสะดวกและการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อน ถ้าการรวมกันดังกล่าวจะทำให้ประชากรมากหรือน้อยเกินไป ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลของอำเภอได้ แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะบางส่วนของตำบลไม่ได้ คือยังมีการเคารพหน่วยทางการปกครองของตำบลใน แต่ละจังหวัดอยู่ และนอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นชุมชนเดียวกันของเขตเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้น ด้วยว่าจะต้องมีความเป็นชุมชนเดียวกันและมีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวคือหลักการเรื่องความเสมอภาคกันของคะแนนเสียง (Vote equality) ซึ่งใช้ป้องกันการเขียนเขตเลือกตั้งอย่างไม่เป็นธรรม (Gerrymandering) แต่การเขียนเขตเลือกตั้งที่คำนึงถึงเฉพาะแต่หลักการเรื่องความเสมอภาคกันของคะแนนเสียงอาจนำไปสู่ปัญหาเรื่องการเจือจางของคะแนน (Vote dilution) ได้ โดยเฉพาะกรณีที่มีการแยกตำบลออกจากบางอำเภอไปรวมเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ร่วมกับอำเภออื่นๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีของชุมชนเมือง/ชุมชนชนบท หรือระหว่างชุมชนไทยพุทธกับชุมชนไทยอิสลามในบางจังหวัดภาคใต้ เพราะฉะนั้นทางออกจึงควรอยู่ที่การให้ความสำคัญกับเกณฑ์เรื่องการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อน โดยใช่วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ภายในกรอบของเขตเลือกตั้งเดิมตามจำนวน ส.ส. ไป เพราะข้อกำหนดตามกฎหมายเดิมของเขตเลือกตั้งแบบเก่าจะเป็นหลักประกันว่าปัญหาเรื่องการเจือจางของคะแนนไม่เกิดขึ้น การคมนาคมและความใกล้เคียงกันของพื้นที่ก็จะมีปัญหาด้วย เนื่องจากความที่เคยเป็นชุมชนทางการเมืองเดียวกันมานั่นเอง นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงปัจจัยความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง รูปพรรณสัณฐานของเขตเลือกตั้ง และที่สำคัญที่สุดก็คือปัจจัยเรื่องลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่จะเป็นตัวกำหนดความเหมาะสมของแต่ละเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัดอีกด้วย

หลักเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 2540 : การสำรวจมาตรฐานเบื้องต้น

หนึ่งในมาตรฐานที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้เป็นแนวทางในอันที่จะหาให้กระบวนการการเลือกตั้งของไทยปลอดจากการทุจริตชื่อเสียง คือการหาให้เขตเลือกตั้งเล็กลง กลายเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้คนเดียว แทนที่จะเป็นเขตเลือกตั้งขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งแต่ 1-3 คนอย่างเดิม ทั้งนี้จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตนี้ 400 เขตทั่วประเทศ

เป็นที่แน่นอนว่านอกจากจังหวัดเล็กลงก็จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สูงสุดเพียง 1 คน ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายแล้ว ก็จะต้องมีการแบ่งเขตเลือกตั้งกันใหม่หมดสำหรับจังหวัดที่เหลือที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มากกว่า 1 คนขึ้นไป ในทางปฏิบัติแล้วนี้หมายถึงการที่เขตเลือกตั้งแบบเดิมซึ่งมีขนาดใหญ่และเคยเป็นฐานเสียงทางการเมืองของนักการเมืองจำนวนมากทั่วประเทศมายาวนานกว่า 2 ทศวรรษ จะต้องถูกแบ่งซอยย่อยเป็นเขตเล็กเขตน้อยตามหลักเกณฑ์กว้างๆ ที่รัฐธรรมนูญระบุไว้ว่าจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ให้คำนวณจากจำนวนราษฎรเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 400 คน ซึ่งตัวเลขเฉลี่ยก็คือประชาชน 150,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน

การแบ่งเขตเลือกตั้งเสียใหม่นี้จึงย่อมมีผลกระทบต่อนักการเมืองได้ต่างว่กันเพราะอาจมีการตัดเขตที่เป็นฐานเสียงเดิมของนักการเมืองบางคนออกไป แล้วนำเอาเขตที่ไม่ใช่ฐานเสียงผนวกเข้ามา หรืออาจเป็นการนำเอาฐานเสียงที่เคยกระจัดกระจายเข้ามาารวมกันเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ก็ได้ ซึ่งในเรื่องนี้รัฐธรรมนูญได้กำหนดแนวทางในการแบ่งเขตเลือกตั้งที่เหมาะสมไว้แต่เพียงกว้างๆว่า จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขตต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกันและต้องให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน ส่วน พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการแบ่งเขตเลือกตั้งเพิ่มเติมไว้ดังนี้คือ ในกรณีที่อำเภอหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามนั้น ให้รวมอำเภอต่างว่เป็นเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ติดต่อกันใกล้เคียงกัน ความสะดวกในการคมนาคมระหว่างกัน และการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน ถ้าการรวบรวมอำเภอในลักษณะนี้จะทำให้มีจำนวนประชากรมากหรือน้อยเกินไป ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเพื่อให้ได้จำนวนประชากรพอเพียงสำหรับการเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขตจะแยกหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้ อย่างไรก็ตามก็ถือกฎหมายยังกำหนดต่อไปอีกด้วยว่าหากวิธีการดังกล่าวหาให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งไม่ใกล้เคียงกัน หรือไม่มีสถานะเป็นชุมชนเดียวกัน ก็ให้แบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพของชุมชนที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำในลักษณะที่เป็นชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน และสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก โดยจะต้องหาให้จำนวนราษฎรของแต่ละชุมชนในเขตเลือกตั้งแต่ละแห่งมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุด

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การที่รัฐธรรมนูญไทย พ.ศ.2540 และ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะให้ความสำคัญสูงสุดกับการที่พื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องติดต่อกัน และแต่ละเขตเลือกตั้งควรมีจำนวนราษฎรที่ใกล้เคียงกันนั้น ก็เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เกิดกรณีการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรม วิทยมุงเขียนเขตเลือกตั้งให้เกิดคุณหรือโทษแก่ผู้สมัครเฉพาะราย(Gerrymandering)เป็นหลัก ซึ่งในกรณีของประเทศไทย ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่า เหตุที่ผ่านมา การกำหนดเขตเลือกตั้งที่จัดทำโดยกระทรวงมหาดไทย ซึ่งถูกควบคุมโดยนักการเมืองอีกทีหนึ่งนั้น ได้มีข้อกังขาอยู่เป็นระยะ เสมอมาว่า ได้มีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นจริง อย่างใดก็ตาม การแบ่งเขตเลือกตั้งที่เหมาะสมจะต้องไปไกลกว่าความเสมอภาคในด้านตัวเลขของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้ง คือควรจะก้าวไปถึงจุดของคุณภาพของการเป็นตัวแทนด้วย นั่นคือการแบ่งเขตเลือกตั้งควรจะแบ่งในลักษณะที่ตัวแทนซึ่งได้รับเลือกตั้งมา สามารถเป็นตัวแทนของราษฎรในเขตเลือกตั้งของตนได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน กล่าวคือเขตเลือกตั้งหนึ่งจะต้องเป็นเขตเลือกตั้งที่ประชากรในนั้นที่ไม่มีความแตกต่างทางสังคม เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรมมากเกินไป จนถึงขนาดที่ความต้องการของประชากรแตกแยกออกเป็นสัดส่วนหรือส่วนทางกันอย่างชัดเจน จนทำให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมาต้องเลือกรักษามลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของประชากรที่ตนเห็นว่ามีสำคัญทางการเมือง และละเลยผลประโยชน์ของกลุ่มอื่นต่อไปเสีย พูดง่าย ๆ ก็คือ นอกเหนือจากจำนวนราษฎรที่เข้าเกณฑ์แล้ว เขตเลือกตั้งที่ดีจะต้องมีความเป็นชุมชนเดียวกันอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าข้อกำหนดให้อำเภอหรือตำบลที่มีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ก็ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้งไปเลย ก็คือ การอนุโลมว่าความหนาแน่นของประชากรในตำบลหรืออำเภอดังกล่าวเป็นดัชนีที่บ่งถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกันของชุมชนนั้นแล้ว ปัญหาที่แท้จริงจึงน่าจะอยู่ในกรณีที่จะต้องรวมเอาอำเภอต่าง ๆ ที่มีประชากรไม่มากพอเข้ามาเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน เพราะในกรณีเช่นว่านี้ วิทยเฉพาะในกรณีที่จะต้องมีการแยกพื้นที่ของตำบลตำบลหนึ่งไปร่วมกับอำเภออื่น หากไม่ระมัดระวังพอแล้วก็อาจทำให้เกิดการละลายหรือการเจือจางคะแนนเสียงของประชากรส่วนที่ต้องถูกคัดขาดจากชุมชนส่วนใหญ่ที่ตนเป็นส่วนหนึ่งอยู่ก็ได้ ซึ่งในกรณีของประเทศไทย การเจือจางของคะแนนนี้ อาจเกิดขึ้นได้สองกรณีก็คือ กรณีที่ประชากรในเขตเมืองบางตำบลถูกแยกไปรวมเข้ากับประชากรส่วนใหญ่ของชนบทหรือกลับกันคือประชากรบางส่วนจากเขตชนบทถูกนำมารวมเป็นส่วนหนึ่งของเขตเลือกตั้งในเมือง หรืออีกกรณีหนึ่งคือกรณีของความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติและศาสนาของประชากรในบางจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศ

อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาเรื่องการเจือจางของคะแนนเสียงอันสืบเนื่องมาจากการรวมหลายอำเภอเข้าเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน (ซึ่งรวมถึงการแยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเข้าด้วยกัน)นี้ สามารถป้องกันได้อยู่แล้วในระดับหนึ่ง หากผู้เขียนเขตเลือกตั้งจะยึดถืออย่างเคร่งครัดตามเกณฑ์ของกฎหมายที่ว่ากรรวมหลายอำเภอเข้าด้วยกันดังกล่าว ให้คำนึงถึงการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันเป็นหลัก เพราะไม่เพียงแต่ว่าในเขตเลือกตั้งเดิม การมีพื้นที่ติดต่อใกล้เคียงกันและการคมนาคมสะดวกจะได้รับการประกันจากข้อกำหนดของกฎหมายเดิมเท่านั้น หากแต่ว่า การแยกตำบลออกจากอำเภอใดในเขตเลือกตั้งเดิมไปรวมกับ

อำเภออื่นๆ เพื่อสร้างเขตเลือกตั้งใหม่ ก็จะไม่เสี่ยงกับปัญหาเรื่องการเจือจางคะแนนอีกด้วย เพราะอย่างน้อยที่สุด ตำบลนั้นๆ และอำเภอที่จะไปรวมกันเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ ก็เคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อนนั่นเอง

ในทางปฏิบัติวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ที่ง่ายที่สุด จึงน่าจะเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งเดิมที่เคยเป็นเขตเลือกตั้งสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2-3 คนขึ้นไปในแต่ละจังหวัด ออกเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ที่มีขนาดเล็กลงตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง เช่น จังหวัด ก. ในระบบเดิม มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 5 คน ใดๆ เลือกมาจากเขตเลือกตั้งที่ 1. จำนวน 3 คน และเขตเลือกตั้งที่ 2. อีก 2 คน ตามระบบใหม่ เขตเลือกตั้งที่ 1. ก็จะถูกแบ่งออกเป็น 3 เขตเลือกตั้ง คือ เขตเลือกตั้งที่ 1.1 1.2 และ 1.3 ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 2. ก็จะถูกแบ่งออกเป็น 2 เขตเลือกตั้ง คือ เขตเลือกตั้งที่ 2.1 และ 2.2 เพราะฉะนั้น จำนวนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 1.1 1.2 และ 1.3 ก็จะใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับเขตเลือกตั้งที่ 2.1 และ 2.2 ก็จะใกล้เคียงกันด้วย แต่อาจมีข้อแตกต่างที่มากขึ้นคือนี้ ถ้าเป็นการเปรียบเทียบระหว่างเขตเลือกตั้งที่ 1.1 กับ 2.2 เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพราะ คราวเก่าที่เราไม่ได้ถือเอาตัวประชาชนหรือจำนวนคะแนนเสียงที่แท้จริงของผู้เลือกตั้งรายบุคคลเป็นเกณฑ์สูงสุด แต่เอาจำนวนราษฎรไปผูกพันกับอาณาบริเวณพื้นที่ (Territorial based sub-units) แล้ว ก็ไม่มีทางที่จะทำให้เขตเลือกตั้งทุกเขตมีจำนวนราษฎรที่เท่าหรือใกล้เคียงกันได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ นั่นคือหน้าหนักของคะแนนเสียงของราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งจะยังคงมีความแตกต่างกันอยู่เสมอ

วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้น้ำหนักของคะแนนเสียงของราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งของจังหวัดเดียวกันไม่แตกต่างกันจนเกินไป ก็คือการกำหนดค่าให้ค่าเฉลี่ยของความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องใกล้เคียงกับความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรทั้งจังหวัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ เขตเลือกตั้งที่ดีก็ยังคงควรมีขนาดหรือขอบเขตเป็นรูปพรรณสัณฐานที่ใกล้เคียงกันอีกด้วย เพราะในขณะที่ความเท่าเทียมกันของคะแนนเสียงเป็นสิ่งที่เปราะบางแก่ผู้เลือกตั้ง ขนาดหรือขอบเขตที่ไม่แตกต่างกันจนเกินไปของเขตเลือกตั้งก็เป็นธรรมชาติของการเมืองด้วยตนเอง เพราะเห็นได้ง่ายว่านักการเมืองที่เป็นตัวแทนของเขตเลือกตั้งที่เล็กจะสามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่ายกว่า การคมนาคมสื่อสารกับประชาชนผู้เลือกตั้งก็ทำได้ง่ายกว่านักการเมืองที่เป็นตัวแทนของเขตเลือกตั้งที่ใหญ่โต มีประชาชนอยู่อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายทั่วปทุม

อย่างไรก็ตามเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้นำเสนอมานี้ จะมีน้ำหนักในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดอีกด้วย นั่นคือเกณฑ์สภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเมื่อบวกกับการเคารพเขตแดนของตำบลซึ่งเป็นเขตการปกครองแล้ว ย่อมทำให้การสร้างสูตรสำเร็จทางคณิตศาสตร์สำหรับการกำหนดเขตเลือกตั้งเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก อันง่ายที่สุดแล้วการกำหนดเขตเลือกตั้งที่เหมาะสมยุติธรรมและเป็นไปได้ จึงต้องพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดเป็นเกณฑ์ ตัวอย่างการกำหนดเขตเลือกตั้งใหม่ที่น่าสนใจมาแสดงประกอบด้วยจังหวัดพัทลุง ภูเก็ต เชียงราย นครราชสีมา แม่ฮ่องสอน จระเข้ สิงห์บุรี มุกดาหาร เชียงใหม่ นครสวรรค์ และลพบุรี

Abstract

The 1997 Constitution provides for a significant change in the electoral process of the country by introducing the single-member constituency system. The country will from now on consist of 400 electoral districts, each with about 150,000 in population. Such a change will definitely have great impact on the fortunes of politicians as their original strongholds will be altered accordingly. The Constitution together with its organic law (dealing with the National Election Commission) has stipulated that any Amphur or Tambon with the population big enough to constitute a constituency should become one. If not, different Amphur may be grouped together to make a new constituency, provided that all parts of the districts are joined together, that they are easily accessible and that they belonged to the same constituency in the previous election. If the result of such a procedure does not conform with the population requirement, the removal of Tambon to be added to another Amphur is allowed but the integrity of a Tambon is to be respected. Moreover, the integrity of an existing community is not to be disturbed. In any case the equality of districts in terms of population is the goal that must be achieved at all times.

Obviously the above rules are based on the principle of equality of votes, which aim at solving the problem of excessive disparity or Gerrymandering. But it is always possible that boundaries which are fair numerically may lead to the problem of vote-dilution instead, especially when Tambon is removed from its original Amphur and added to another to make up a new electoral district. The case of vote-dilution may come from "packing" the urban Tambon to the rural Amphur or vice versa or it may be the case of dispersing large number of Moslem communities in the Southern border provinces where they constitute a majority into various districts, thereby reducing their potential political strength. One possible solution is to adhere strictly to the provision that only Amphur that belonged to the same constituency in the previous election may be grouped together. The simple method of drawing up new electoral districts by dividing

old constituency by the number of available MPs will guarantee that vote-dilution will not take place. The requirements regarding easy accessibility and the geographical compactness can also be guaranteed since all these conditions are already required under the old electoral laws. More important is the fact that all parts of the districts did belong to the same political community. Furthermore, care should be given to the population density ratio and the requirement of geographical size. Yet, the most important factor of all is the geographical reality of each individual province which in the final analysis will determine how each of the above standard is going to be practically applied.

The 1997 Constitution and the Redistricting of Congressional Districts :
A Preliminary Survey of Standards.

One of the measures designed by the 1997 Constitution to free Thai electoral process from vote buying tactics and other electoral frauds is to replace the multi-member constituency, according to which 1-3 MPs may be elected in one constituency, with the single-member constituency. There will now be 400 MPs elected from 400 constituencies nationwide.

Evidently, apart from a few small provinces where there have been no significant changes in terms of population growth and hence there can be only one representative for each province, most other provinces which have more than one MP will need a new redistricting. In practical terms, this means that the original large constituencies which have served as political bases for most politicians for more than two decades will be divided up into various smaller electoral districts. The Constitution has stipulated that the population in each district should be calculated from the total population of the country divided by the 400 MPs. Hence, each MP should represent roughly the population of 150,000.

Such a new design will certainly have great impact on the fortunes of most politicians. Some of their original political strongholds may be replaced by unfamiliar territory, while for others previously scattered political bases may be regrouped together. The Constitution broadly provides that for a province which has more than one MP, all parts of the newly drawn districts must be geographically joined together and that the population size of each electoral district should be about the same. The organic law (dealing with the National Election Committee) has stipulated further that should the population of any Amphur (district) or Tambon (sub-district) be big enough to constitute an electoral constituency, such an Amphur or Tambon should by its own right be a constituency. If such is not the case, then different Amphur may be grouped together to constitute a constituency, provided that (1) their

territorial boundaries are connected to each other. (2) that the transportation and communication between such units are feasible and (3) that these Amphur used to belong to the same constituency. Moreover, if the result of such a grouping does not conform with the requirement regarding the number of population in each constituency, then the removal or addition of Tambon from one Amphur to the other Amphur to make up a new constituency is allowed. But the removal or addition of a part (village or villages) of an Amphur is not permissible. Nevertheless, should the above procedures do not result in the required population per district or should it result in the breaking up of communities, then the drawing up of a new constituency should be made to conform with the existing communities and the required population standard.

It is obvious that the Constitution and its organic law by placing so much importance on the requirements that areas within the same constituency must be connected to each other and that each constituency should be more or less equal in terms of population is trying to solve the problems of excessive disparity or Gerrymandering - the ills of which Thailand is known to have experienced at the time when the administration of the general election was under the supervision of the Ministry of Interior and subsequently under the politicians themselves. Yet a well drawn constituency should satisfy not only the need for equality of votes in each district but also the quality of representation. That is to say, a constituency should be drawn up in such a way that an elected representative will, more or less, equally represent all interests in that particular district. An ideal constituency should consist of people who are not so different from each other in terms of their socio-economic or cultural backgrounds. The population should not be so different or so divided that eventually an elected MP can choose to represent only those parts of the society which matter most to him politically, and by so doing can afford to completely ignore the rest. In short, apart from meeting the required number of population, a good constituency should also constitute a relatively homogeneous community. It should have a certain degree

of political cohesiveness.

It is apparent that by allowing an Amphur or a Tambon to become an electoral district by itself provided that it meets the population requirement is a tacit implication that the high population density can speak for the relatively homogeneous socio-economic backgrounds and a political cohesiveness of its people. The real problem therefore is with the case where different Amphur need to be grouped together to constitute a constituency, especially when a (number of) Tambon may be removed from one Amphur and added to another. Such a manipulation, if done without care, may cause serious vote dilution - the situation whereby the potential effectiveness of a group's voting strength is drastically reduced and its ability to translate that strength into control of or at least influence with elected public officials seriously limited. In Thailand the problem of vote dilution may come from "packing" the urban Tambon to (i.e., removed from its urban Amphur) the rural Amphur or vice versa. It may also happen to the Moslem minority who constitute the majority of the population in the four southern border provinces of the country.

At any rate, the above problem of vote dilution may be successfully avoided if the redistricting process strictly follows the letters of the law which requires that only those Amphur belonging to the same constituency in the previous election may be grouped together to constitute the new district. Such is the case because first of all the "geographically compact" requirement and the "easy access" requirement of a given constituency were already called for by the past election law. Secondly, there should be very little risk in vote dilution involved because in some sense every Tambon and every Amphur in the past constituency simply belonged to the same political community. Any addition or removal within the confine of the old constituency could not, therefore, be ground for the vote dilution charge.

In practice, the simplest way to draw up a new district is to divide up the old constituency into new districts according to the number of available MPs. For example, province X used to have 5 MPs representing two electoral

districts - 3 from district A and 2 from district B. The new electoral district will therefore consist of 5 districts - district A1, A2 and A3 from the original district A and district B1 and B2 from the original district B. The population size of A1, A2 and A3 will be more or less equal and so are the case of B1 and B2. However A1 and B2 may not be that equal. This is simply because we have yet to hold on absolutely to the principle that it is the person to be represented in the parliament. As long as we still hold on the idea of representation as representing both the people and the territorial-based sub-units - it is clear that no districts will be completely equal in size. Different constituencies will always have different values of vote, so to speak.

One possible way of reducing the above disparity is to take the population density of each province into consideration - to require that the population density ratio in each electoral district is as close as possible to the population density ratio of the whole province. In addition, a good electoral district should not vary too much in geographical size from other districts. While the equal population requirement seems fair to voters, equality in district size is equally fair to candidates. It is certainly unfair if some candidates find "contact" more difficult than do others because of relatively bad communications and scattered populations in large, sparsely-populated districts.

Yet, whether or not the above criteria would have any meaningful weight depends entirely on the most significant factor - the geographical reality. This factor together with the integrity of administrative units (like the province and the Tambon) have made it highly improbable to utilize any mathematical formula to draw up electoral districts. In the final analysis, to achieve the goal of proper, fair and possible redistricting, one needs to consider all facts and figures of each province individually. The detail redistricting process of the following provinces are also included in this report: Phang-nga, Phuket, Chiangrai, Nakhonratchasima, Mahongson, Trat, Singburi, Mukdaharn, Chiangmai, Nakhonsawan, and Lopburi.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การควบคุมและตรวจสอบค่าใช้จ่ายการหาเสียงเลือกตั้ง เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาหาแนวทางในการควบคุมและตรวจสอบ การใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

การศึกษานี้ จึงมุ่งที่จะหาคำตอบ 2 ประการ คือ (1) จะทำอย่างไรจึงจะควบคุมให้ผู้สมัครใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งให้อยู่ในวงเงิน และหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด และ (2) จะทราบได้อย่างไรว่า ผู้สมัครแต่ละคนใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งอยู่ในวงเงินตามที่กำหนดหรือไม่

คณะผู้วิจัยได้สร้างต้นแบบระบบบัญชีการเลือกตั้งขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมการใช้จ่ายเงินของผู้สมัคร และได้กำหนดประเด็นในการตรวจสอบค่าใช้จ่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มผู้ศึกษา แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะมาตรการในการตรวจสอบค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ การศึกษานี้คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลในวงการต่างๆ พอจะแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ (1) กลุ่มผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ทางบัญชี และการบริหาร การเลือกตั้ง (2) กลุ่มนักวิชาการ หรือผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ทางการเมือง และการบริหารงานสาธารณะ และ (3) กลุ่มนักการเมือง

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการเพื่อให้ผู้สมัครใช้จ่ายเงินในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในหลักเกณฑ์และวงเงินตามที่กฎหมายกำหนดได้นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งควรจะทราบ (1) ที่มาของเงินที่จะใช้จ่าย, (2) หลักเกณฑ์และวิธีการใช้จ่ายเงิน (3) การเก็บหลักฐาน และการบันทึกการใช้จ่าย เพื่อเป็นหลักฐานในการรายงาน และ (4) การตรวจสอบ เพื่อให้ทราบว่าการใช้จ่ายของผู้สมัครเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

ที่มาของเงินค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่ามีแหล่งที่มา 3 ทาง คือ การสนับสนุนจากพรรคการเมือง การบริจาคของนิติบุคคลหรือบุคคลทั่วไป และเงินหรือทรัพย์สินของผู้สมัคร และเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งดังกล่าวนี้ ผู้สมัครควรจะนำฝากธนาคารในบัญชีที่เปิดไว้เพื่อการเลือกตั้ง เป็นการเฉพาะทั้งหมดก่อน จึงจะเบิกนำมาใช้จ่ายในการเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เพื่อความชัดเจน โปร่งใสและมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ เก็บไว้เพื่อการตรวจสอบต่อไป

การใช้จ่ายเงินเพื่อการเลือกตั้งทุกครั้ง ต้องมีหลักฐานการใช้จ่าย โดยให้สมุห์บัญชีเลือกตั้งเป็นผู้เก็บรวบรวมหลักฐานการใช้จ่าย และจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายทั้งหมด ในการลงบัญชีสมุห์บัญชีจะเป็นผู้จัดทำบัญชีทั้งหมด 5 บัญชี คือ (1) บัญชีธนาคาร เพื่อบันทึกการฝาก-ถอนเงิน, (2) บัญชีรายรับ (บริจาค) เพื่อบันทึกการรับเงินทุกรายการที่จะนำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง, (3) บัญชีรายจ่าย (เช็ค) คือบัญชีค่าใช้จ่ายแยกประเภท ที่จ่ายเป็นเช็คทั้งหมด, (4) บัญชีรายจ่าย (เงินสด) คือบัญชีค่าใช้จ่ายแยกประเภท ที่จ่ายเป็นเงินสดทั้งหมด และ (5) บัญชีเจ้า

หนี้ (ค้างชำระ) คือบัญชีที่ค้างชำระ กรณีรับสินค้าหรือการบริการแล้ว แต่ยังไม่ได้ชำระเงิน หรือชำระเงินไม่ครบ

เมื่อสิ้นสุดการเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครจะต้องยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายทั้งหมด แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในเก้าสิบวันนับจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 การยื่นบัญชีดังกล่าวนี้ ควรใช้แบบรายงานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดขึ้น เป็นหนังสือนำส่งเรื่อง พร้อมแนบสมุดบัญชี หลักฐานการใช้จ่าย และหลักฐานทางการเงินทั้งหมด โดยให้สมุหบัญชีเลือกตั้งเป็นผู้จัดทำบัญชีและรายงานค่าใช้จ่าย และให้ผู้สมัครเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงาน ค่าใช้จ่ายการเลือกตั้งทั้งหมด ก่อนนำส่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สำหรับการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง พบว่าจะต้องตรวจสอบทั้งเอกสาร คือ รายงานและหลักฐานการใช้จ่าย และตรวจสอบการปฏิบัติในการหาเสียงของผู้สมัคร หรือตรวจสอบภาคสนามควบคู่กันไปด้วย

การตรวจสอบภาคสนาม มีมาตรการบางประการที่มีข้อเสนอให้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ เช่นการควบคุมการใช้จ่ายโฆษณา ควรกำหนดให้ใช้ Sticker หรือป้ายรับอนุญาตการใช้จ่ายโฆษณา จากคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียก่อน การกำหนดราคาประเมินของสื่อโฆษณาต่างๆ และประกาศให้ประชาชนทั่วไปทราบ และการตรวจนับแผ่นป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ เป็นต้น

ผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับ คณะผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะ เรื่องการควบคุมและการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้รายงานข้อเสนอไว้ในรายงานการวิจัยนี้ด้วยแล้ว

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive summary)

การใช้เงินในการเลือกตั้ง เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการเมืองของไทย การใช้เงินในการหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองโดยทั่วไปสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การใช้เงินในทางลับ ซึ่งกฎหมายไม่อนุญาตให้ใช้ได้
2. การใช้เงินในทางเปิดเผย ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้ใช้จ่ายได้ในวงเงินที่จำกัด

อย่างไรก็ตาม การใช้เงินในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในอดีตไม่สามารถควบคุมให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้มีข้อกำหนดหรือระเบียบใดๆ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม หรือตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การศึกษาเรื่องการควบคุมและการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จะศึกษาเน้นหนักในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การควบคุมการใช้จ่าย และการตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เปิดเผยและกฎหมายอนุญาตให้ใช้จ่ายได้เท่านั้น จะไม่รวมถึงการใช้จ่ายที่ผิดกฎหมาย และค่าใช้จ่ายที่ต้องห้ามตามมาตรา 44 และมาตรา 45 ของ พรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541

การศึกษานี้ ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นที่จะค้นหาสภาพความเป็นจริงของการใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในอดีต และหามาตรการ วิธีการต่างๆ ในการดำเนินการเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ โดยวิธีการศึกษาจะศึกษาจากเอกสารวิชาการ ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ และจากการสัมภาษณ์บุคคล ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการเมือง การบริหาร ด้านบัญชี และการตรวจสอบทั้งจากภาครัฐและเอกชน

ผลการศึกษา

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Literature Reviews) กฎหมายเลือกตั้งของบางประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมด้านการเงินในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งด้านรายรับจากการบริจาค (Contributions) และการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง (Campaign Expenditure) บางประเทศจะเน้นควบคุมรายได้หรือแหล่งที่มาของรายได้ที่ใช้ในการหาเสียง โดยกำหนดเงื่อนไขการรับบริจาคหรือรับการสนับสนุนก่อนข้างเข้มงวด และต้องเปิดเผยแหล่งที่มาของรายได้ ในขณะที่บางประเทศก็เข้มงวดเกี่ยวกับการใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียง โดยวัตถุประสงค์ของการตรา

กฎหมายควบคุมการเงินเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งด้านรายรับและรายจ่ายนี้ ก็เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความเท่าเทียมกันในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และป้องกันการใช้จ่ายเงินในการหาเสียงมากเกินไปจนความจำเป็นอันเป็นการสูญเสียค่าทางเศรษฐกิจ และประการที่สำคัญคือ เป็นการลดบทบาทหรืออิทธิพลของผู้สนับสนุนทางการเงินที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สำหรับประเทศไทย พรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 หมวด 3 การสนับสนุนพรรคการเมืองก็มีข้อกำหนดและเงื่อนไขในการรับบริจาคหรือรับการสนับสนุนของพรรคการเมือง และพรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ส่วนที่ 6 ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งก็มีข้อกำหนดและเงื่อนไขในการใช้จ่ายหาเสียงเลือกตั้ง เช่นกัน แม้ว่าเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายของประเทศต่าง ๆ จะอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน แต่ข้อกำหนดและวิธีการบังคับใช้ก็แตกต่างกันออกไป การศึกษานี้เพื่อนำประสบการณ์ของต่างประเทศมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบทางการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งของไทยให้มีความสมบูรณ์และมีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง

2. การสัมภาษณ์บุคคล ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นต่อวิธีการควบคุมการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง ในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

2.1 การรณรงค์และการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง (Election Campaign Expenditure) เห็นว่าการใช้จ่ายเงินในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ ใช้จ่ายเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และควรควบคุมวงเงินค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งไม่ให้มากเกินไป เพื่อความเท่าเทียมกัน และป้องกันมิให้เงินเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองมากเกินไป

2.2 การบริจาค (Donations) การบริจาคเงิน หรือทรัพย์สินเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีทั้งที่เห็นด้วยกับการกำหนดวงเงินรับบริจาค เพื่อไม่ให้ผู้สนับสนุนมีอิทธิพลต่อผู้สมัครมากเกินไป และเห็นว่าไม่ควรบริจาคสนับสนุนผู้รับเลือกตั้งเป็นการส่วนตัว ควรบริจาคผ่านพรรคการเมืองจะเหมาะสมกว่า เพื่อส่งเสริมพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง และสามารถตรวจสอบได้ง่ายกว่า

2.3 สมุหบัญชีเลือกตั้ง (Election Campaign Comptroller) ส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดทำบัญชีเลือกตั้ง เป็นเพียงการจดบันทึกการรับ-จ่าย การเก็บหลักฐาน การรับ-จ่าย ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งความรู้ต่างๆ เหล่านี้ สามารถเรียนรู้ได้จากการศึกษาระเบียบ หรือประกาศ หรือคู่มือการทำงาน ก็สามารถปฏิบัติได้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้คนที่มีความรู้สูงนัก ระดับมัธยมปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช) ก็น่าจะเพียงพอแล้ว

2.4 ระบบบัญชีเลือกตั้ง (Election Campaign Accounting System) เห็นว่าควรให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเปิดบัญชีกับธนาคารเพื่อเป็นบัญชีใช้จ่ายเพื่อการเลือกตั้งโดยเฉพาะ เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบ

สำหรับรูปแบบของการบันทึกบัญชี และหลักฐานทางการเงิน ควรมีบัญชีอย่างน้อย 3 ประเภท คือ บัญชีรับจ่ายประจำวัน บัญชีรับบริจาค และบัญชีค่าใช้จ่ายแยกประเภท และต้องมีหลักฐานการรับและจ่ายเงินทุกครั้ง

2.5 การรายงานค่าใช้จ่ายการเลือกตั้ง (Election Campaign Expenditure Disclosure) คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรจะกำหนดแบบฟอร์มรายงานที่เป็นมาตรฐาน เพื่อเป็นรายงานสรุปค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.6 การตรวจสอบ (Election Campaign Expenditure Audit) ควรจะดำเนินการตรวจสอบทั้งด้านเอกสารและภาคสนาม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้สมัครหรือพรรคการเมืองได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย และเพื่อให้การตรวจสอบภาคสนามมีผลในทางปฏิบัติ จึงควรดำเนินการตรวจสอบดังนี้

1. ควรเน้นตรวจสอบเฉพาะผู้สมัครที่มีคะแนนเสียงสูง 3 อันดับแรก ในแต่ละเขตเลือกตั้ง
2. ตรวจสอบหรือเก็บหลักฐานการใช้สื่อหาเสียงเฉพาะที่มีค่าใช้จ่ายสูง มีจำนวนไม่มาก และตรวจนับได้ง่าย เช่น แผ่นป้าย Cutout เป็นต้น
3. กำหนดราคากลางของสื่อหรืออุปกรณ์ ในการหาเสียง รวมทั้งอัตราค่าจ้างแรงงานในการช่วยหาเสียง

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (Recommendations Presented to The Election Commission of Thailand)

การควบคุม และการตรวจสอบ การใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง (Election Campaign Expenditure Controlling and Auditing Proposal) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง ดังนั้น มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น จึงต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนความจำเป็น โดยมีมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

1. ควบคุมการใช้รถยนต์หรือพาหนะในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยกำหนดให้ผู้สมัครต้องใช้แผ่นป้ายหรือ Sticker ซึ่งเป็นตราของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นตราสัญลักษณ์ อนุญาตให้ใช้เป็นพาหนะในการหาเสียงได้ ซึ่งจะทำให้สามารถตรวจสอบค่าใช้จ่ายด้านพาหนะหาเสียงได้โดยง่าย และจะทำให้ผู้สมัครมีความระมัดระวังในการใช้ยานพาหนะมากขึ้น

2. การกำหนดราคาค่าขั้นต่ำของสื่อโฆษณา ค่าเช่าและค่าจ้างแรงงาน เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความถูกต้องของค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผู้สมัครยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยกำหนดเฉพาะบางสื่อบางรายการที่สำคัญและมีค่าใช้จ่ายสูงและสามารถตรวจสอบได้ชัดเจน

- 2.1 ราคาค่าขั้นต่ำแผ่นป้ายโฆษณาหรือ Cutout

- 2.2 ราคาค่าเช่ารถยนต์

- 2.3 อัตราค่าจ้างบุคลากร

3. การขอความร่วมมือจากผู้รับจ้างทำสื่อโฆษณา ให้รายงานและเก็บหลักฐานการรับจ้างทำสื่อไว้ เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถเรียกตรวจสอบได้

4. ระบบบัญชีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ควรกำหนดรูปแบบบัญชีดังนี้

- สอดคล้องกับกฎหมายและประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางบัญชีทั่วไป
- ง่ายต่อการปฏิบัติ และเก็บบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่สำคัญครบถ้วนตามความจำเป็นเพื่อการตรวจสอบ
- สมุดบัญชีควรประกอบด้วย
 1. สมุดบัญชีธนาคาร บันทึกรายการทุกรายการที่เกิดขึ้น โดยที่เงินทั้งหมดที่จะใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งต้องนำฝากในบัญชีธนาคารเสียก่อนจึงจะเบิกมาใช้จ่ายได้
 2. สมุดบัญชีรายรับ บันทึกรายรับทั้งหมดที่จะใช้ในการเลือกตั้ง
 3. สมุดบัญชีค่าใช้จ่าย แยกเป็นจ่ายด้วยเช็คและจ่ายด้วยเงินสด
 4. สมุดบัญชีเจ้าหนี้หรือบัญชีที่ค้างชำระ

5. สมุดบัญชีเลือกตั้ง ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี วุฒิการศึกษา ระดับมัธยมปีที่ 6 หรือ ปวช. ขึ้นไป ไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในขณะเดียวกัน และมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในขณะนั้นด้วย โดยกำหนดหน้าที่รับผิดชอบไว้ดังนี้

- จัดทำและรับรองความถูกต้องของบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง
- เบิกจ่ายเงินจากบัญชีธนาคารเพื่อใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง
- ออกเอกสารหลักฐานการรับบริจาค
- จัดทำรายงานการใช้จ่ายการหาเสียงเลือกตั้งและเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้
- รวบรวมและเก็บรักษาเอกสารหลักฐานการรับ-จ่ายทั้งหมด

6. หลักเกณฑ์การรายงาน

- ต้องใช้แบบรายงานตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด
- สมุหบัญชีเลือกตั้ง เป็นผู้จัดทำรายงานและผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องลงนามรับรอง ความถูกต้องของรายงานด้วย

7. การตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง

7.1 การตรวจสอบภาคสนาม ควรตรวจสอบเฉพาะกิจกรรมหรือรายการที่มีค่าใช้จ่ายสูง และสามารถเก็บหลักฐานพิสูจน์ได้อย่างชัดเจน ในรูปแบบของการตรวจนับ บันทึกรับ-จ่ายหรือถ่ายรูปแบบหลักฐาน เป็นต้น

- การตรวจสอบการใช้จ่ายยานพาหนะ ให้มีการใช้แผ่นป้ายหรือ Sticker รับอนุญาตติดรถหรือพาหนะที่จะใช้ในการหาเสียง เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้สมัครได้ใช้จ่ายในการใช้พาหนะหาเสียงมากน้อยเท่าใดและตรงกับรายงานค่าใช้จ่ายที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่
- การตรวจสอบแผ่นป้าย Cutout ตรวจนับเฉพาะผู้สมัครที่มีคะแนนนิยมสูง 3 อันดับแรก ซึ่งคาดว่าจะมีการใช้จ่ายในการแข่งขันหาเสียงค่อนข้างสูง
- ติดตามกิจกรรมการณรงค์หาเสียงของผู้สมัครที่มีคะแนนนิยมสูง 3 อันดับแรก อย่างใกล้ชิด เช่น การใช้แผ่นป้ายโฆษณา การใช้ยานพาหนะ การปราศรัยหาเสียง การใช้สื่อโฆษณาประเภทอื่น ๆ

7.2 การตรวจสอบเอกสาร สมุดบัญชีทั้งหมดและหลักฐานการรับ-จ่าย ซึ่งต้องถูกต้องและสอดคล้องกัน และการคำนวณค่าใช้จ่ายเป็นไปตามหลักเกณฑ์ราคามาตรฐานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้

มาตรการการควบคุมและการตรวจสอบการใช้จ่ายการหาเสียงเลือกตั้งดังกล่าว

นี้ เป็นการเสนอเฉพาะประเด็นและหลักการที่เห็นว่าจะประโยชน์ต่อการควบคุมและการตรวจสอบ ทั้งนี้ผู้ที่หน้าที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาว่าประกาศรายละเอียดในการปฏิบัติเป็นเรื่อง ๆ ไป และเมื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ควรนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

Executive Summary

Expense on election is the problem affecting Thai political development. Spending on political campaign to obtain political power generally can be divided into 2 categories as follows :-

1. Undisclosed fund that prohibited by the law.
2. Open fund allowed by the law for limited amount.

In the past, the control of expense on election was not effective due to lacking of provision and regulation to control or verifying the spending of candidates.

The study of *Election Campaign Expenditure Controlling and Auditing on election of members of parliament by way of election zoning* shall emphasize on the election expense and verifying political campaign among candidates of members of parliament particularly on *open fund* and complying with the law. The study will not include the prohibited or unlawful activities as prescribed in section 44 and section 45 of *The Act Supplementary to the Constitution concerning the Election of Members of Parliament and Senator, 1998*.

The study has adopted qualitative analysis emphasizing on the reality of expense on election, measures and methods to allow candidates to comply with law. This study shall be conducted through technical documents, law sections of both domestic and foreign cases and through interviewing persons who are specialized and experienced in politic administration, accounting and auditing from the government and private sectors.

Study Result

1. **Literature Reviews** Some countries 's election law has emphasized on the financial control on election campaign concerning contributions and campaign expenditure. In some countries focused on the source of fund by specifying the conditions of contributions strictly and source of election fund shall be made known to public and

some strictly controlled on campaign expenditure. The objective of law controlling expense and income on election is to enable candidates to be of equality on the campaign and preventing unnecessarily overspending for the campaign which adversely affects the economy and the most important thing is to lower the influence of the influential group and financial supporters over the candidates.

In Thailand, *The Act Supplementary to the Constitution concerning Political Parties, 1998*, Section 3, the contributions of political parties and *The Act Supplementary to the Constitution concerning Members of Parliament and Senators Election, 1998*, part 6, campaign expenditure are provided the conditions and provisions of contributions and campaign expenses. Though law objectives in various countries are the same, the provisions and the ways of enforcement are different. This study is to adopt experiences from countries as information in developing the law of financial disciplines in Thai campaign to be completely and practically effective.

2. **Interviewing** Interviewee commented on methods of controlling campaign expenditure summing up as follows :-

2.1 *Election campaign expenditure* mostly is overspending and candidates have spent more than what have been prescribed by the law and control of the said actions should be curbed to ensure equality and to prevent financial influence over politic.

2.2 *Donations or Contributions* inclusive of limiting amount of contribution to prevent influential supporter and donation to any candidate should not be allowed since direct donation to political parties is more appropriate to strengthen political parties and easier by way of inspection.

2.3 *Election campaign comptroller* It was found that election account should be conducted to record transaction as evidence to submit to the Election Commission and all these information can be obtained through disciplines, announcement or working manual, therefore higher educated personnel is not necessary, post - secondary school or vocational certificate is sufficient.

2.4 Election Campaign Accounting System Candidates should open their campaign account at banks as expenses and income on election must be through this account on purpose of evidential inspection.

Accounting record and financial evidence require at least 3 categories: daily transaction, contribution account and general ledger and strictly required receiving and spending evidences at each time.

2.5 Election Campaign Expenditure disclosure to The Election Commission, its standard submission form should be designed to sum up expenditure of candidates.

2.6 Election Campaign Expenditure audit should be conducted in both documentary audit and field inspection with public participation. To enable field inspection to be practically effective, the examining should be conducted as follows :

2.6.1 Focus on the first top 3-score candidates in each election zone.

2.6.2 Examining or collecting data of expensive media used on campaign.

2.6.3 Set up reference price of equipment, media on the campaign inclusive of labor cost on the said purpose.

Recommendations Presented to The Election Commission of Thailand

Election Campaign Expenditure Controlling and Auditing Proposal is significant part to effect the law enforcement, therefore any measures should be practically effective and not costly as follows :-

1. *Control of vehicle used in the campaign* All candidates have to use campaign sticker assigned by The Election Commission of Thailand, thus verifying the campaign expenditure on vehicle will be more practical and will encourage candidates to be more careful in using vehicle for the campaign.

2. *Design indicating cost of advertising media, rental and wages* as reference or criteria to verify expenditure record submitted to The Election Commission of Thailand. It should assign indicating price particularly on certain media with high cost and can be practical verification.

2.1 Price of cutout or billboard

2.2 Vehicle rental

2.3 Labor cost

3. *Cooperation required from advertising media makers* to report or to collect payment evidence for the further inspection by The Election Commission.

4. *Election Accounting System* should be designated as follows :

4.1 Relevant to the law as well as The Election Commission of Thailand provisions.

4.2 To comply with general accounting standard.

4.3 Convenient to practise and collect necessary data for the verification.

4.4 The accounting book should consist of

4.4.1 Bank account book which all the campaign budget should be deposited at bank prior to the withdrawal for campaign expenses.

4.4.2 Credit account shall record all the income donations occurred during the election campaign.

4.4.3 Debit account separately recorded by cheque or cash.

4.4.4 Account payable or unsettled account.

5. *Election Campaign Comptroller* shall be qualified with minimum age of 20 with post-secondary school or vocational certificate, not political candidate at the same time and obtain the right to vote at that time. Its responsibilities are listed as follows :

5.1 Provide and certify the accuracy of financial campaign transaction.

5.2 Withdraw money from the bank for election campaign.

5.3 Issue evidence on contributions.

5.4 Provide report of the election campaign and submit to The Election Commission of Thailand within the schedule.

5.5 Collect and secure the evidence of campaign contributions and expenses.

6. *Reporting*

6.1 Election Campaign Comptroller arrange reports and to be certified by candidates.

6.2 Report should be arranged in format defined by The Election Commission

7. *Election Campaign Expenditure Auditing*

7.1 **Field inspection** should be conducted particularly on some activity with high cost and clear data collection can be done in form of counting, recording and taking photo for instance.

- Inspection on vehicle used through usage of sticker. Official designated sticker have to be stick at campaign vehicles for verifying whether it is identical to the campaign expenditure report submitted to The Election Commission .
- Campaign cutout or billboard examining focus on the first top 3-score candidates that are expected to spend a large amount of money in the campaign.
- Closed monitoring on campaign activities of the first top 3-score candidate such as : billboard, campaign vehicle and usage of advertising media.

7.2 **Documentary audit** All the campaign account books and concerned evidence have to be correct and corresponding to one another. Calculation shall be in compliance with standard principle designated by The Election Commission.

The Said Election Campaign Expenditure Controlling and Auditing Proposal is on certain issues that deemed useful in controlling and auditing. The authority in charge should consider in details each issues and once promulgated as practical law, further dissemination to public is highly recommended.

บทคัดย่อ

(Abstract)

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์การเอกชนนั้น เป็นการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงศักยภาพและความสนใจขององค์การเอกชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้งที่จะมีขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม และมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา 3 ระดับ คือ ศึกษาองค์การเอกชนระดับชาติที่มีเครือข่ายหรือสาขาอยู่ในจังหวัดต่างๆ ศึกษาองค์การเอกชนระดับจังหวัด และ ศึกษากรณีศึกษา 3 จังหวัด โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัย ทั้งในเชิงปริมาณ(Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) รวมทั้งการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตลอดจนสังเกตการณ์ ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมกับองค์การเอกชนในจังหวัดเหล่านั้น

ผลการศึกษาพบว่าองค์การเอกชนระดับชาติที่มีเครือข่ายสมาชิกหรือสาขาในจังหวัดต่าง ๆ นั้น มีทั้งที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล องค์การเอกชนเหล่านั้นสนใจรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านการรณรงค์เผยแพร่ การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้ง ยกเว้นองค์การเอกชนที่เคยร่วมกิจกรรมสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง

องค์การเอกชนระดับจังหวัด ส่วนใหญ่สนใจและเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง รูปแบบการมีส่วนร่วมที่สนใจ คือ การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง รองลงมาคือการสังเกตการณ์เลือกตั้ง โดยการจัดส่งอาสาสมัครไปสังเกตการณ์เลือกตั้งและการนับคะแนน สำหรับการรับแจ้งเหตุเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้งมีเพียงบางจังหวัดเท่านั้นที่แสดงความสนใจในเรื่องดังกล่าว

ผลการศึกษาจากกรณีศึกษา 3 จังหวัด อุบลราชธานี พระนครศรีอยุธยา และชลบุรีพบว่า อุบลฯเป็นจังหวัดที่ประชาชนมีการรวมกลุ่มทั้งในระดับชุมชนและระดับจังหวัด องค์การเอกชนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมักเป็นองค์การที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ส่วนอยุธยาเป็นจังหวัดที่แม้จะมีองค์การเอกชนท้องถิ่น แต่องค์การเหล่านี้จะแยกการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยออกจากการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ประกอบกับปัญหาอิทธิพลท้องถิ่นทำให้องค์การเหล่านี้สนใจด้านการรณรงค์เผยแพร่มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้ง ชลบุรีเป็นจังหวัดที่ผู้มีอิทธิพลในจังหวัดมีอำนาจที่จะกำหนดผลการเลือกตั้งขณะที่เงื่อนไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์การเอกชนเหล่านี้เป็นไปได้น้อยยกเว้นสมาชิกชาวชลบุรีเพื่อประชาธิปไตยที่สนใจเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้งว่า

1.การมีส่วนร่วมในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งขององค์การเอกชน สามารถมีได้หลายระดับ ขึ้นกับความสนใจ และศักยภาพขององค์การเอกชนเหล่านั้น

2.กระบวนการรับรององค์การเอกชน และระเบียบการรับรององค์การเอกชนไม่ควรมีขั้นตอนที่ยู่ยากซับซ้อน ควรเน้นการลดข้อจำกัดและเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนทุกระดับสามารถเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ไม่ว่าองค์การเอกชนเหล่านั้นจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่

3. องค์การเอกชนที่เคยมีบทบาทในการรณรงค์รัฐธรรมนูญจะสนใจเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้การเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ องค์การเหล่านี้ควรเป็นกลุ่มเป้าหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

4. การปรึกษาหารือระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งกับองค์การเอกชนในประเด็นต่างๆ จะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดึงให้องค์การเอกชนสนใจที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งมากขึ้น

5. ลักษณะและรูปแบบความร่วมมือขององค์การเอกชนในการเลือกตั้งมีได้หลายอย่างดังนี้

5.1 องค์การเอกชนที่ทำงานเลือกตั้งโดยไม่ขอคำรับรองจาก กกต. แต่ทำงานประสานงานกับ กกต. ในงานด้านรณรงค์ สามารถขอความสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้

5.2 องค์การเอกชนที่ขอการรับรองจาก กกต. ในการทำงานเลือกตั้ง จะได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริหารการเลือกตั้ง เช่น การเสนอชื่อผู้เข้ารับการสรรหาเป็น กกต. ระดับต่างๆ การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ และสิทธิในการตรวจสอบการเลือกตั้งฯลฯ

5.3 รูปแบบการประสานงานสามารถจำแนกได้ดังนี้

1) เครือข่ายองค์การเอกชนที่ประสงค์ทำงานเลือกตั้งเป็นเอกเทศ อาจมีการประสานงานกันในรูปแบบคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ หรือรวมตัวเป็นเครือข่ายที่รวมตัวกันในระดับพื้นที่ เช่น ชุมชน ระดับเขตเลือกตั้ง และระดับจังหวัด และทำงานเลือกตั้งแตกต่างกันไปตามศักยภาพและพื้นที่

2) องค์การเอกชนที่มีเครือข่ายแต่ทำงานโดยคำนึงถึงการประสานงานกับคณะกรรมการการเลือกตั้งและได้รับการรับรองจาก กกต. แบ่งเป็น

2.1. เครือข่ายองค์การที่เลือกทำงานเฉพาะกิจกรรมบางประเภท เช่น งานรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารงานสังเกตการณ์ หรืองานตรวจสอบค่าใช้จ่าย เครือข่ายเหล่านี้ประสานงานตรงกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2.2 เครือข่ายองค์การเอกชนที่ทำกิจกรรมเลือกตั้งทุกประเภท คือ ทั้งรณรงค์เผยแพร่ รับแจ้งเหตุ สังเกตการณ์ และประสานงานตรงกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยอาจมีหลายองค์การ เช่น สภาทนายความร่วมกับมูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตยร่วมกับสภาสังคมสงเคราะห์ ทำกิจกรรมเลือกตั้งร่วมกัน เป็นต้น

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์การเอกชนนั้น เป็นการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงศักยภาพและความสนใจขององค์การเอกชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง เช่น รูปแบบการมีส่วนร่วมในด้าน งานรณรงค์เผยแพร่ งานตรวจสอบการเลือกตั้ง และการบริหารการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งที่จะมีขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม และมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้เทคนิควิธีการวิจัย ทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) มีทั้งการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) กล่าวคือ ในการศึกษาขององค์การเอกชนระดับชาติ คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรเอกชนระดับชาติจำนวน 20 คน โดยแยกเป็นผู้บริหารองค์กรเอกชนระดับชาติที่มีสาขาในจังหวัดต่างๆ 15 องค์กรและสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรเอกชนด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม, พัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม, ส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และด้านส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนจำนวน 5 คน ในการศึกษาขององค์การเอกชนระดับจังหวัด ได้ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและปฏิบัติงานองค์กรเอกชนในระดับจังหวัด รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัด 13 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 458 คน โดยใช้แบบสอบถาม และได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Session) โดยเชิญผู้นำจากองค์กรเอกชนที่ผู้ทรงคุณวุฒิใน 13 จังหวัดเป้าหมายประเมินว่าเป็นองค์กรเอกชนที่มีศักยภาพสูงที่สุดในจังหวัดเข้าร่วมการสนทนา และในกรณีศึกษา 3 จังหวัด ได้สัมภาษณ์เจาะลึกบุคลากรขององค์กรเอกชนในท้องถิ่นและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น นักการเมือง ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและปฏิบัติงานองค์กรเอกชน ตลอดจนสังเกตการณ์ ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมกับองค์กรเอกชนใน 3 จังหวัดเหล่านั้น

จากการศึกษาพบว่าองค์กรเอกชนระดับชาติที่มีเครือข่ายหรือสมาชิกหรือ "สาขา" ในจังหวัดต่าง ๆ นั้นหลายองค์กรมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โดยการจดทะเบียนในรูปมูลนิธิหรือสมาคม แต่บางองค์กรมีฐานะเป็นนิติบุคคลจากกฎหมายเฉพาะ ซึ่งองค์กรเอกชนนิติบุคคลที่ก่อตั้งก่อนปี 2535 จะประสบปัญหาเรื่องวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวกับการเมือง ทำให้ไม่สามารถมาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งกับคณะกรรมการเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่ ส่วนองค์กรเอกชนที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลจะมีความเป็นอิสระในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากกว่าองค์กรเอกชนนิติบุคคล องค์กรเหล่านี้จะเน้นด้านงานรณรงค์ด้านกว้างในประเด็นการเมือง และประเด็นเชิงนโยบาย และจะมีความสัมพันธ์กับองค์กรเอกชนระดับจังหวัดในรูปแบบเครือข่ายต่างๆ

องค์การเอกชนระดับชาติเหล่านี้สนใจรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านการรณรงค์ เผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้ง ยกเว้นองค์การเอกชนที่เคยร่วมกิจกรรมเลือกตั้ง ประกอบกับหลายองค์การยังไม่มีเชื่อมั่นว่า กระบวนการตรวจสอบการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่จะนำไปสู่คุณภาพใหม่ของนักการเมือง หรือสามารถเปลี่ยนระบบการเมืองที่เป็นอยู่เดิมได้ ทำให้ขาดความสนใจต่อการตรวจสอบการเลือกตั้ง และการบริหารการเลือกตั้งเท่าที่ควร

องค์การเอกชนระดับจังหวัด 13 จังหวัดที่ศึกษา ส่วนใหญ่สนใจและเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตย รวมทั้งมีผู้บริหารที่สนใจการเมือง รูปแบบการมีส่วนร่วมที่องค์การเอกชนแสดงความสนใจ คือ การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง รองลงมาคือการสังเกตการณ์เลือกตั้ง โดยการจัดส่งอาสาสมัครไปสังเกตการณ์เลือกตั้งและการนับคะแนน สำหรับการรับแจ้งเหตุเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้งมีเพียงบางจังหวัดเท่านั้นที่แสดงความสนใจในเรื่องดังกล่าว

กรณีศึกษา 3 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี พระนครศรีอยุธยา และชลบุรี โดยศึกษาถึงปัจจัยที่เกื้อหนุนการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองขององค์การเอกชนในท้องถิ่น รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองขององค์การเอกชนในท้องถิ่น ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งจากศึกษาพบว่า อุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่องค์การเอกชนเข้มแข็ง เนื่องจากมีการรวมกลุ่มประชาชนในระดับที่กว้างขวาง ทั้งในระดับชุมชนที่เป็นการรวมตัวของประชาชนระดับรากหญ้าและในระดับจังหวัด โดยองค์การเอกชนในจังหวัดอุบลฯที่สนใจจะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นองค์การที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้ง การรณรงค์เรื่องรัฐธรรมนูญมาแล้ว ขณะที่องค์การเอกชนที่ทำงานเฉพาะด้านเริ่มมีความสนใจแต่ก็ยังไม่ชัดเจนถึงความเชื่อมโยงระหว่างงานที่ตนทำอยู่กับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งต้องอาศัยการให้ข้อมูล ประสานงาน และเชิญชวนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อยุธยาเป็นจังหวัดที่องค์การเอกชนไม่ค่อยเข้มแข็ง เนื่องจากแม้จะมีจำนวนองค์การเอกชนท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุมชนอยู่พอสมควร แต่องค์การเอกชนท้องถิ่นเหล่านี้จะแยกการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องส่งเสริมประชาธิปไตย ออกจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ประกอบกับปัญหาระบบอุปถัมภ์ในจังหวัด ทำให้องค์การเอกชนเหล่านี้สนใจเรื่องรณรงค์เผยแพร่ มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้ง เนื่องจากหวาดเกรงอิทธิพลท้องถิ่นทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐและจากนักการเมือง

ส่วนชลบุรีเป็นจังหวัดที่ถือว่าประชาชนมีการรวมกลุ่มน้อย เป็นจังหวัดที่มีอิทธิพลในจังหวัดมีอำนาจที่จะกำหนดผลการเลือกตั้งได้ทุกระดับภายในจังหวัด ซึ่งเกิดจากการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ยกทั้งพื้นที่หรือยกทั้งหน่วยเลือกตั้ง ขณะเดียวกันองค์การเอกชนในจังหวัดจำนวนมากมี

ปัญหาเรื่อง ข้อบังคับหรือตราสารขององค์การได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ทำให้เงื่อนไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์การเอกชนเหล่านี้เป็นไปได้น้อย ยกเว้น สมัชชาชาวชลบุรีเพื่อประชาธิปไตยที่สนใจเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง โดยเฉพาะในรูปแบบการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ผลจากการศึกษาคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้งว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งขององค์การเอกชน สามารถมีได้หลายระดับขึ้นกับความสนใจ และศักยภาพขององค์การเอกชนเหล่านั้น เช่น องค์การเอกชนที่สนใจกระบวนการรับรององค์การเอกชนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง องค์การเอกชนที่ต้องอาศัยกระบวนการติดต่อหรือประสานงานให้เข้ามามีส่วนร่วม องค์การเอกชนที่ต้องการสนับสนุนจากรัฐบาลที่เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความมั่นใจก่อนเข้าร่วมกิจกรรม องค์การเอกชนที่มีปัญหาเรื่องข้อบังคับหรือตราสารที่ระบุไว้ว่า "ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง" เป็นต้น

กระบวนการรับรององค์การเอกชน และระเบียบการรับรององค์การเอกชน จึงไม่ควรมีขั้นตอน หรือเงื่อนไขที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ควรเน้นการลดข้อจำกัด และเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนทุกระดับสามารถเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ ไม่ว่าองค์การเอกชนเหล่านั้นจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ จะเป็นนิติบุคคลโดยพระราชบัญญัติฉบับใด

องค์การเอกชนที่เคยมีบทบาทในการรณรงค์รัฐธรรมนูญ และก่อรูปเป็นองค์กรหลังรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้ เช่น สมัชชาจังหวัด ประชาคมจังหวัด เครือข่ายองค์การเอกชน และชมรมจังหวัดต่าง ๆ จะมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมผลักดัน ให้กระบวนการเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ องค์การเอกชนเหล่านี้ น่าเป็นกลุ่มเป้าหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

การปรึกษาหารือ และการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง กับองค์การเอกชนในเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการรับรอง และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดึงให้องค์การเอกชนสนใจที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งมากขึ้น ซึ่งจะเป็นคำตอบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองที่แท้จริงในอนาคต

ลักษณะและรูปแบบความร่วมมือขององค์การเอกชนในการเลือกตั้งอาจมีได้หลายอย่างดังนี้ ลักษณะความร่วมมือขององค์การเอกชนในการเลือกตั้ง สามารถจำแนกได้ดังนี้

- องค์การเอกชนที่ทำงานเลือกตั้งโดยไม่ขอคำรับรองจากกกต. แต่ทำงานประสานงานกับ กกต. ในงานด้านรณรงค์ สามารถขอความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ข้อมูล คู่มือ อบรม สื่อเผยแพร่ต่างๆ และวิทยากร เป็นต้น ตัวอย่างรูปแบบของ

การประสานงาน เช่น การทำทำเนียบองค์การเอกชนที่มีกิจกรรมในเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การทำจดหมายข่าว การมีตัวแทนในคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ด้านรณรงค์เผยแพร่ เป็นต้น

- องค์การเอกชนที่ขอการรับรองจากกกต. ในการทำงานเลือกตั้ง สามารถ
 - เสนอชื่อผู้เข้ารับการสรรหาเป็น กกต.ประจำเขตเลือกตั้ง กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน ฯลฯ
 - ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ
 - ทำงานด้านการตรวจสอบ

รูปแบบการประสานงานขององค์การเอกชนที่มีเครือข่าย สามารถจำแนกได้ดังนี้

- องค์การเอกชนที่มีเครือข่าย ทำงานเลือกตั้งเป็นเอกเทศโดยไม่คำนึงถึงการประสานงานหรือทำงานร่วมกับ คณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งเป็น

1) เครือข่ายตามวัตถุประสงค์

องค์การเอกชนที่มีเครือข่าย ประสานการทำงานร่วมกัน ในรูปคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ อาจทำงานเลือกตั้งตามศักยภาพ เช่น งานรณรงค์เผยแพร่ และหรืองานตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น

2) เครือข่ายตามพื้นที่

เป็นการรวมตัวขององค์การเอกชนทุกประเภทที่หลายหลาย ที่รวมตัวกันในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ ทำงานเลือกตั้งแตกต่างกันไปตามศักยภาพในแต่ละพื้นที่ โดยรูปแบบการประสานงานจะเป็นดังนี้

- องค์การเอกชนที่มีเครือข่ายแต่ทำงานโดยคำนึงถึงการประสานงานกับ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้รับการรับรองจาก กกต. แบ่งเป็น

1. เครือข่ายที่ทำงานตามประเภทกิจกรรม

องค์การที่มีเครือข่าย เลือกทำงานเฉพาะกิจกรรมบางประเภท เช่น งานรณรงค์เผยแพร่ หรืองานสังเกตการณ์ หรืองานรับแจ้งเหตุ หรืองานตรวจสอบค่าใช้จ่าย เป็นต้น โดยมีงานทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับเขตเลือกตั้ง องค์การที่มีเครือข่ายแต่ละเครือข่ายประสานงานตรงกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2) เครือข่ายองค์การเอกชนที่ทำกิจกรรมเลือกตั้งทุกประเภท คือ ทำทั้งงานรณรงค์เผยแพร่ งานรับแจ้งเหตุ งานสังเกตการณ์ และงานตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง ในทุกระดับ และประสานงานตรงกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยอาจมีหลายองค์การ เช่น สภานายความ ร่วมกับ มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย ร่วมกับสภาสังคมสงเคราะห์ ทำกิจกรรมเลือกตั้งร่วมกัน เป็นต้น

Executive Summary
People's Participation in Elections :
Cases Study on the Potential of NGO's Participation
in the Electoral Process

The research aims to study the potential of NGO's participation in the electoral process. These include mobilization of public awareness about elections, poll-watch, and administration of elections to assure the elections under Thailand's 1997 Constitution will be free and fair and also to enhance public involvement in elections.

Both quantitative and qualitative research methods including documentary and field research were employed. As part of the data gathering activities, 20 national NGO leaders were interviewed, 15 of whom are from national NGOs with local branch offices, and five are from NGOs actively involved in social welfare, environment and community development, support for disadvantaged groups, and pro-democracy and human rights movements. Spot surveys of 458 staff of provincial NGOs as well as experts in 13 provinces were carried out using questionnaires. Meanwhile, a focus group session was held, attended by leaders from the NGOs with the highest potential in each of the 13 provinces as identified by the local experts. To support the analyses of the various components, three provinces were used for comprehensive case studies. To this end, a series of interviews with local NGO staff and the parties concerned including politicians, community leaders, experts in the targeted provinces were conducted. This ran in parallel to the researchers' observation, and participation in various NGOs' meetings and activities.

The research finds that some of the national NGOs with local "branches" or grassroot support are classified under the law as foundations or associations; others are under special laws. This has restricted their participation in the electoral process, especially those established before 1992 as it conflicts their objectives to keep aloof from politics. On the other hand, NGOs that are not legally recognized can take part in political activities more freely than their counterparts. These NGOs have actively campaigned for political and policy issues, and had good connections with NGOs in the provinces.

Most of the NGOs have preferred to channel their efforts into educating people about democracy and elections rather than inspecting or administering elections per se except for those previously involved in the electoral process. This can be attributed to their lack of confidence that the new rules set out by the new Constitution can effectively put an end to electoral irregularities and, thereby, give rise to a new generation of more qualified politicians and a new face for the country's politics.

It is found that the majority of the NGOs in the 13 targeted provinces led by politically concerned senior officials are committed to promoting democracy. Topping the list of their prevailing types of involvement are the setting up of pro-democracy bodies and the campaigning for public democratic and voting awareness. This is followed by the sending in of volunteers to man polling booths to stop fraudulent voting. Only NGOs in certain provinces have shown interest in filing reports on poll fraud.

The scope of the case studies in Ubon Ratchathani, Ayutthaya, and Chon Buri cover factors contributing to the political involvement of local NGOs, types of involvement, and major barriers to involvement. The findings suggest that Ubon Ratchathani has some of the strongest NGOs, thanks to the extensive grassroots support in the province. Most of the NGOs that long to take part in the electoral process are those previously active in political movements, elections and campaigns for the new constitution. While some special interest NGOs look to step into the political context, they still cannot see clearly how they can fit into the electoral process under Thailand's new Constitution. This is where the Election Commission can come in to provide them with information and close guidance to pave the way for their entry.

In Ayutthaya, on the contrary, despite a significant number of NGOs actively involved in community development, they have placed less emphasis on political issues, drawing a distinct line between democracy promotion and involvement with the electoral process. This sheer lack of interest coupled with the prevailing nepotism in the province has caused the NGOs to sharpen their

focus on promoting public political awareness rather than inspecting or administering elections for fear of intimidation by local politicians and government authorities.

Chon Buri tends to have small groups of activists as the politics in the province is notoriously dominated by a group of powerful and influential people who can manipulate elections at all levels. This may come in the form of buying votes at certain polling stations or in whole constituencies. Meanwhile, many NGOs are faced with restrictions on political involvement as imposed by the NGOs' regulations or charters. The only exception to this is the Forum of Chonburi People for Democracy which is poised to seek active involvement with the electoral process, especially the promotion of election.

Based on the study, it is recommended that the involvement of NGOs with the electoral process can be accommodated at different levels according to their interest and potential. Chief among them are NGOs that need authorization from the Election Committee; NGOs that must be tapped for their cooperation; NGOs that want concrete assurance from the government before jumping into the fray; and NGOs that are forced by the regulations or charters to "keep aloof from politics".

It is suggested that the authorization process for NGOs should be simpler with fewer requirements to enable NGOs of all levels to gain access to the electoral process whether they be legally recognized or under any bills.

NGOs which played a proactive role in campaigning for the new Constitution and those which were established after the Constitution came into effect, for example, provincial forums, provincial communities, NGOs, and provincial interest groups tend to be committed to assuring that elections proceed in accordance with the new Constitution. These NGOs are the most promising prospects for the Election Commission to tap into the poll-watch.

Discussions and idea sharing between the Election Commission and NGOs about the types of involvement, authorization process and practicality will be the first major steps in attracting more NGOs to join the electoral process. This can be one avenue for the future democratic development and effective political reform.

The types of NGO's participation in elections can be categorized into:

- NGOs that request no authorization from the Election Commission in taking part in the election campaign. However, they can request for technical support in forms of information, brochures, handbooks, training, speakers, etc from the Committee. Central to their efforts are the compilation of NGOs involved in elections, publication of newsletters, and sending of delegates to the provincial and the constituency election committees on promoting election.

- NGOs with authorization from the Election Committee in taking part in the election campaign are entitled to

- Propose a list of nominations for the constituency election committee, the polling booth committee, vote-counting committee, etc.
- Obtain government support
- Check poll fraud

The operations of the NGO groups fall into one of the following two categories:

- The NGOs that are working independently of the election committee. They are further classified by

- 1) **Objectives**

These NGOs are joining forces as the national coordinating committee with a focus on common objectives i.e. promotion of election and/or lookout for electoral irregularities.

- 2) **Areas**

The NGOs of various natures are combining their efforts at either district, provincial, regional, and national level to roll out electoral initiatives in tandem with the demands of each respective area.

- The NGOs that are working in conjunction with the election committee. Authorized by the election committee, they are broken down into

- 1) **NGOs with specific focus**

This group of NGOs stress the importance of specific political efforts, for example, promotion of election, filing reports on fraudulent voting, observation, checking candidates' campaign budgets, etc. Spanning national, provincial, and constituency levels, the NGOs work jointly with the Election Commission.

- 2) **NGOs with non-specific focus**

The activities of these NGOs cover everything from promotion of election, filing reports on fraudulent voting, to observation and checking candidates' campaign budgets at all levels. They also work cooperatively with the election committee. To illustrate, the Law Society of Thailand joins hands with the Open Forum for Democracy (Poll-Watch) and the Council of Social Welfare in the election activities.